

ŠPANIJA ŽRTEV RAZREDNIH INTERESOV

REAKCIJA V ANGLIJI IN FRANCIJI BOLJ IN BOLJ V ZVEZI S FAŠIZMOM

Katoliška cerkev ponuja svoj vpliv in moč Hitlerju in Mussoliniju

Nemčija in Italija smeta intervenirati v Španiji — ampak Francija — bognečaj!

Angleški premier Chamberlain se boče pobotati s fašističnimi deželami. Igra mu uspeva — v korist fašizma kajpada. Anglija ne bo koncem konca z njegovo politiko ničesar pridobila. Angleži (toriji) so kramarji in "glihajo". Naj propade demokratična španska republika, naj gre Čehoslovaška k vragu — samo da angleški kramarji nič ne izgube. A se motijo kot še nikoli v zgodovini angleških imperialističnih mešetarjev. Anglija pada in pada zato, ker je njen imperializem zastaran in ga hoče nadomestiti "moderni" Mussolinijev-Hitlerjev imperializem v Evropi in v Afriki in japonski v Aziji.

Demokracija in privatni interesi

Anglija je demokratična dežela. Ni pa v večini naklonjena delavski demokraciji. Njena sedanja vlada je ena najbolj reakcionarnih — to je — najbolj kapitalističnih v zgodovini Velike Britanije.

Angleška delavska stranka je sicer mogočna sila, toda do zdaj še ni bila kos lisjakom, ki varajo angleško ljudstvo pod eno ali drugo masko. Toriji so mojstri v mešetarstvu in vrh tega so tradicionalni gospodarji bogastev dežel, ki jih na zemljevidu označujemo za Veliko Britanijo. Anglija je danes pod absolutno vlado reakcionarjev, katerim je vsako delavsko gibanje, pa naj bo še tako demokratično, zoprno.

Anglija izdala Španijo

Prav zato je mogel general Franco podvzeti "zmagovito" ofenzivo proti lojalistom. Toda zmagala je Anglija — ne pa Mussolini in Hitler. Torijska Anglija je dopustila, da so Italijani in Nemci vršili njen boj, ona pa bo žela sadove. In če jih ne bo, ne bo to krivda torijev, ampak zgodovinskega razvoja, ki gre in bo šel preko njih. Angleška torijska vlada je skozi dvajset mesecev civilne vojne v Španiji dopuščala in insistirala taktiko "nevmešavanja". Kar je pomenilo: demokratične države ne smejo pomagati demokratični španski vladi. Ampak fašistom v Španiji naj pomagata Italija in Nemčija kolikor hočeta. Ne angleška torijska vlada, ne

reakcija v Franciji, ki je vzlic ljudski fronti vrhovna sila v republiki, nočeta demokracije, ako se demokracija suka v korist ljudstvu in proti kapitalizmu! Zato so toriji v Angliji in francoske konservativne stranke za sprjaznjenje s fašizmom pod kakršno koli firmo.

Obljube, vržene v nič

Dokler je bila Francija vladarica Evrope, je obljubljala kar je kdo hotel. Na primer, Čehoslovaški neodvisnost in obrambo. Zdaj pa, ko bi Češka res rabila pomoč, so proti vstopu Francije v obrambo Čehoslovaške celo mnoge francoske delavske organizacije. Naravno, vsakdo ljubi svoje življenje.

V Angliji je premier Chamberlain izjavil, da mu ne bo ljubo, ako si Hitler kmalu ne nasiti, ampak če bo njegov apetit tolikšen, da poseže tudi po Čehoslovaški, bo Anglija stala ob strani. Zdaj so pa drugi časi, je dejal.

Francija v krizi

Edina velesila v Evropi, ki bi lahko res kaj storila za demokracijo, je Francija. Toda je na notranj tako razdvojen, da meji na civilno vojno, kakršno preživlja nad dvajset mesecev Španija. Vse reakcionarne stranke v Franciji, in torijska stranka v Angliji podpirajo Hitlerja, Mussolinija in generala Franca. Ne direktno, ampak tako, da Italija in Nemčija lahko nemoteno početa kar hočeta. Italija ima v Španiji veliko armado. Francija pa vztraja pri taktiki nevmešavanja. Zdaj, ko je delavstvo v Franciji na vso moč zahtevalo, da se naj s to farsoneha, pa je zapretel Mussolini: "Samo poskusite, pa boste v vojni!" Francija se je ustrašila, ker ji Anglija v takem boju ne bi hotela pomagati, sama pa se zaveda, da ni kos italijansko-nemški premoči. A to ni vse: Francija je razdvojen, kot že omenjeno. Ves njen kapitalizem je za zavezništvo s Hitlerjem rajše kot s sovjetsko Unijo. In slednja je tudi v notranji krizi.

Tragična vloga katoliške cerkve

V tem metezu je vrgla najtragičnejšo karto katoliška cerkev v Avstriji. Namesto da

"MOTORIZIRANE" ZMAGE V ŠPANIJI

Mussolini je na urgiranje angleške vlade nedavno izjavil, kako in kaj o italijanskih "prostovoljcih" v Španiji. Pozval bo nazaj vse svoje vojake ("prostovoljce") — toda ne prej dokler Franco ne zmaga. Premier Neville Chamberlain je baje pristal v ta pogoj in tako je španska republika žrtvana — v prid angleškemu imperializmu, ki se noč in dan ponaša z demokracijo.

Z AMERIŠKE DELAVSKE FRONTE

Socialistična stranka v Illinoisu sodeluje z unijami katere so v akciji za ustanovitev delavske stranke. Na dne 4. aprila sklicuje v Chicagu velik shod. (Podrobnosti so v dopisu.)

Unija klobučarskih delavcev in delavk, v kateri je par tisoč Slovencev, je pričela letos izdajati svoje glasilo "The Hat Worker". Uradno ime te unije je United Hatters, Cap and Millinery Workers International Union. Njen glavni predsednik je Max Zaritsky.

Ameriški "toriji" so podvzeli silovito propagando za deportiranje vseh delavskih agitatorjev, ki niso ameriški državljani. Večinoma so prizadeti Angleži iz Kanade in Avstralije. Njihov edini zločin je, da so izvežbani organizatorji za unije.

Zadnjič smo pod tem naslo-

bi pokazala vsaj malo odpora, da bi dala svojim katoliškim bratom in sestram v tretjem raju nekoliko poguma, je kapitulirala na čeli črti. Nam pri Proletarcu kajpada ni žal radi tega. Od cerkve nič ne pričakujemo in ji nič ne zaupamo. Bila je dekla gospodujočim in jim hlapčuje danes še celo bolj kakor nekoč. Avstrija je priča.

In delavsko gibanje?

Da, ako se cerkev ne brani, kaj pa delavsko gibanje? V Avstriji, v Nemčiji in v Italiji je cerkev pomagala streti delavsko gibanje in je v ta namen odobrila najbrutalnejša sredstva. Delavsko gibanje je omenjenih treh državah bilo strto in nato je prišla cerkev na vrsto. Cerkev je med tem postala dekla, a delavsko gibanje kljuje iz groba in ves mednarodni fašizem je v strahu pred njim. Cerkve se več ne boji.

Gmotna pomoč španskemu delav- stvu nujno potrebna

Odbor internacionale strokovnih unij apelira na delavstvo vsega sveta, da naj v sedanjih težkih kriznih priskočih na pomoč ljudstvu v Španiji. Dve tretjini Španije je uničene. Bolnišnice so polne. Primanjkuje zdravil, hrane in obleke. V Zed. državah zbira prispevke v pomoč lojalistom Trade Union Relief for Spain, čigar blagajnik je David Dubinsky. Dubinskijev odbor se je apelu internacionale takoj odzval in se pisмено obrnil na vse unije in delavsko časopisje za sodelovanje, kajti treba je zbrati kolikor največ mogoče v čimkrajšem času. Namen omenjenega odbora je spraviti v Zed. državah skupaj najmanj 50,000 dolarjev.

Pomoč španskim delavcem bo potrebna še dolgo neglede kakšen bo končni izid civilne vojne. Treba bo skrbeti za tisoče sirot, pomagati političnim beguncem iz fašističnega dela Španije in ob enem financirati borbo proti fašizmu, ki se bo nadaljevala v vsakem slučaju.

Pošljite prispevke na urad JSZ, 2301 So. Lawrence Ave. Tajnik Chas. Pogorelec jih izkazuje v Proletarcu. Vse poslanske vote so oddane do centa Dubinskijevemu odboru v New Yorku.

Lojalistična armada

Armada španskih lojalistov je štela ob zadnji fašistični ofenzivi 650,000 mož. Fašistična je bila ob pričetku velike ofenzive nekoliko manjša, toda ima prednost vsled najnovjših tehničnih pripomočkov, dobrega topništva in velikega števila vojnih aeroplanov, s katerimi jo ves čas civilne vojne zalagajo Nemčija, Italija in Portugalska.

Revne kmetije

Na Hrvaškem (savska banovina) ima 75 odstotkov kmetov samo po pet hektarjev zemlje vsaki, ali 40 odstotkov od skupne površine obdelane zemlje; ostalih 25 odstotkov posestnikov pa ima 60 odstotkov od skupne površine obdelane zemlje.

Izganjanje novinarjev

Najslabša mesta za poročevalce tujih listov so Berlin, Rim, Moskva in zdaj tudi Dunaj. V Moskvi je bila po zadnji obravnavi proti starim boljševikom aretirana članica poročevalske službe newyorškega dnevnika "Times". Dunajski poročevalac istega dnevnika je bil po Hitlerjevem puku obveščen, da naj mesto čimprej zapusti. Iz Rima je bil izgnan ogrski novinar Imre Barzeč, češ, da se njegova poročila kvarna Italiji.

"Klero-fašizem" v Avstriji izkopal grob samemu sebi

Atentator Dollfussa proglašen za nacijskega svetnika.—Morilci socialističnih delavcev si po- magajo "na drugi svet" s samomori.—"Božji mlini meljejo..."

Februarja 1934 so avstrijski klerikalci na pobudo Mussolinija in svete stolice z oboroženo močjo strmoglavili avstrijsko republiko in pobili ter ranili tisoče socialistov, ki so jo branili.

Mussolini je zmagal nad avstrijskimi socialisti in tudi papež se je neizmerno veselil odločno katoliške države z odločno katoliško vlado...

Socialni teoretikar Otto Bauer je takrat prerokoval, da si je avstrijski klerikalizem s svojim brutalnim napadom na socialistično delavstvo izkopal grob samemu sebi.

Komaj štiri leta je tega — in avstrijski klerikalni-Mussolinijev fašizem je zagreben. Nadomestil ga je Hitlerjev nacijski fašizem. Morilci, ki so leta 1934 s tako ognjevitostjo pobijali socialiste in metali njihove voditelje v ječo, ali jih pošiljali na vislice, se danes lahko vesele — če jim je ljubo, svoje zmote. Ne vsi, kajti nekateri so že izvršili samomor. Med njimi major Emil Fey, ki je bil pod Dollfussov fašistični minister obrambe. On je bil glavni poveljnik avstrijskih čet in prostovoljcev, katerim je ukazal februarja 1934 navalti na socialistično delavstvo.

Marca to leto — štiri leta pozneje — je v Avstriji Hitlerjev fašizem prijel za vrat avstrijski klero-fašizem in ga zadavil. Major Emil Fey je nekaj dni pozneje ubil ženo in otroka in nato še samega sebe. Tako je končal krvnik, ki se je pred štirimi leti bahal, da je rešil Avstrijo "rdeče" nevarnosti.

Major Fey ni edini katoliški avstrijski fašist, ki si je pomagala na drugi svet s samomori. Je pa edini med njimi, ki je vzel s sabo v grob tudi svojo družino.

Naciji so skušali dobiti kon-

EMIL FEY

trolo nad Avstrijo v prid Hitlerja kmalu potem, ko so klero-fašisti porazili socialiste. Klerikalni fašistični kancler Engelbert Dollfuss je bil njihova žrtev. Umoril ga je naci Otto Plannetta. Puč se ni posrečil in Plannetta je bil obsojen v smrt. Pokopan je bil na neblagoslovljeni zemlji. Zdaj so naciji tisti del pokopališča okinčali in na Plannettov grob prinašajo vsak dan kupe vencev. Postavili so mu nagrobni kamen z napisom, "Koncem (Nadaljevanje na 2. strani.)

NEUTRALNOST DEMOKRATIČNIH DRŽAV V ŠPANSKEM KONFLIKTU DIREKTA POMOČ FAŠIZMU

Zmagovanje fašizma v Španiji je direktna posledica nevtalnosti Anglije, Francije in Zed. drzav. Ramos Oliveira, tajnik španskega poslanstva v Londonu, je dejal: "Bilo bi nesmiselno tajiti, da smo v opasnem položaju. Fašisti imajo na razpolago municijo, tanke in aeroplane kolikor jih hočejo. Zalagata jih Nemčija in Italija. Lojalistična Španija je apelirala na Francijo in Anglijo že nešteto krat, da ji naj prodajata orožje, posebno aeroplane, kajti če ji bo trg zaprt, je zmaga fašistov neizogibna."

Kar se dogaja v Španiji, je torej posledica "nevtalnosti" treh demokratičnih velesil. General Franco bi bil že davno temeljito poražen — vzlic Hitlerjevi in Mussolinijevi pomoči, ako bi lojalistični Španiji ne zaprli trga za municijo. Iz civilne vojne v Španiji se učimo, da je kapitalističnim demokratičnim državam fašizem LJUBSI, kakor pa DELAVSKE demokratične vlade. To je vzrok, čemu se je Roosevelt tako mudilo proglašati "nevtalnost" Zed. držav v Španiji, in čemu je angleška torijska vlada pod krinko nevtalnosti in nevmešavanja storila vse v svoji moči, da lojalisti niso mogli dobiti zadostne pomoči, dočim je general Franco dobival iz Nemčije in Italije stotine vojnih letal, tanke itd. Francija, ki bi lojalistom lahko največ pomagala, je sama na pragu civilne vojne. Francoska reakcija NOČE delavske republike v Španiji, in ne DELAVSKE vlade v Franciji! Rajše s Hitlerjem in Mussolinijem kot pa s francoskim delovnim ljudstvom! Tak je položaj in bilo bi nesmiselno, ako bi ga tajili. Na podlagi dejstev kakršna so, si bo moralo delavsko gibanje iskati za osvoboditev človeštva nova pota.

V nedeljo 10. aprila
**KONCERT
"SAVE"**
in prireditelj v korist
delavskih borcev
v Španiji
Kje? V Chicagu, v
dvorani SNPJ.

Avstrijski klerikalizem v najumazanejši vlogi

Avstrijski klerikalci streljajo socialiste. — Kardinal Innitzer blagoslovja morilce. (1934.) Bivša cesarica Cita in njen sin Oto sta pri kardinalu. (1935.) Oba blagoslovi in jima zagotovi, da bo storil, kolikor je v božjih rokah, da pride njen sin Oto na prestol svojih dedov. — Jugoslovanski kralj Aleksander je umorjen. Innitzer povabi k sebi Hrvat in jim pripoveduje, da je njihovo pravo mesto samo v starodavni avstro-ogrski očetnja-

vi. "Vsi vi ste moji otroci," jim je dejal. Isti kardinal je pod kaplerjem sušnikom (1936-37) najostreje kritiziral Hitlerja in njegov paganizem. "Samostojna Avstrija je trdnjava katoličanstva med nemškimi ljudstvom," je vzklikal. Končno je Hitler je prišel v Avstrijo. Ne, ni prišel, udri je vanjo. In kardinal Innitzer, kaj je on storil? "Hitler prihaja v svojo rojstno deželo. Zvonite mu z vsemi zvonovi!" Sušnik se je ču-

dil in župniki so se čudili. Ampak kardinal je kardinal! Zvonovi so brenkali kolikor jim je dopuščal zvok. Hitler je odšel iz Avstrije. Kardinal Innitzer pa je ukazal: "Zdaj smo vsi Nemci! Glasujte za pridruženje Avstrije k Nemčiji. To je naša skupna domovina. V skupnosti bomo izčistili plemo... In bodimo hvaležni Bogu, da je nam dal Hitlerja, ki je glavni steber borbe proti brezverstvu..."

Mnogi v Avstriji se čudijo. Ampak 10. aprila bodo vsi volili, kakor jim je naročil kardinal Innitzer. Saj drugače sploh glasovati ne morejo. Marsikdo v Avstriji se vprašuje: Ali je Innitzer sprememil svojo vero preko noči, ali pa se le hlina, da ukani Hitlerja, češ, prikupil se ti bom, da boš pustil moj biznis v miru. Vsekakor, tako ali tako, avstrijski klerikalizem odigrava zdaj svojo drugo najbolj umazano vlogo v svoji zgodovini.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNENA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiesi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zajta. Business Manager: Charles Pogorelec. Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL. Telephone: ROCKWELL 2864.

Tragedija Španije

Dvajset mesecev civilne vojne v Španiji je tragedija, napram kateri je bila tudi inkvizicijska malenkost. Kakor inkvizicija, je tudi civilno vojno zanetila cerkvena kasta. V inkviziciji je zmogala cerkev. In bila nato moralno poražena. Katoliška cerkev tudi zdaj zagotavlja, da bo zmagovalka. General Franco se je baje vsled svojih napadov na civilno prebivalstvo Barcelone svetemu očetu oprštil in se podpisal s "Tvoj udani, verni sin." Tako so poročali listi.

Toda "udani, verni sin" je udaril tik po izpovedi in svetu obhajilo po Španiji s še večjo silo.

Več deset tisoč mož italijanske armade mu je pomagalo. Okrog 600 italijanskih in nemških vojnih aeroplanov je imel v akciji. Hitlerjevi in Mussolinijevi tanki najnovejšega izdelka so bili preizkušani.

A lojalisti? Tem so meje zaprte. In prav ista buržvazija, ki jim je odklonila prodajati orožje, bo nekoč, ako zmaga v njih deželah fašizem, enakoprizreda, kakor je konec konca v vsaki drugi fašistični deželi.

Tragedija Španije je ob enem tragedija kapitalistične demokracije vseh povsod. Kapitalizem noče demokracije, ako se mu zdi, da utegne v nji prevladati vpliv delavskih glasov. Kapitalizem je za demokracijo le, dokler so delavci pri volji glasovati za kandidate kapitalističnih strank.

Nauki pariške komunne

Nad 67 let je že minulo, od kar je delavstvo Francije ustanovilo pariško komunno. Bila je po dolgotrajnih bojih zadušena v krvi. A vendar — pariška komunna še zmerom živi! Tisoče žrtve je padlo v nji — a vse so še žive!

Padle so leta 1934 v Avstriji, padle so v čikaški haymarketki tragediji, padle so v Ludlowu, v Calumetu itd., a niso padle.

Žrtve fašizma v Italiji, nacizma v Nemčiji in žrtve tiranov vseh povsod niso več žive. A vendar žive in kličejo: "Zmaga bo naša!"

"Volitve" v Avstriji

Ko je bivši kancler Sušnik odredil plebiscit, v katerem se naj bi Avstriji odločili, ali so za samostojnost Avstrije ali za združenje z Nemčijo, je Hitler ukazal, da teh volitev ne bo in udri v Avstrijo. Če bi se uprla, bi bila vsled premoči nemške armade v par dneh pogržena v krvi. Nato je Hitler odredil za Avstrijo nov plebiscit, na katerem naj se srečno "osvobodeno" ljudstvo izreče, ali je za Nemčijo ali proti. Poročajo, da bo na glasovnici samo eno vprašanje: "Ali si Nemec?" Židje ne bodo smeli glasovati. Razen Slovencev na Koroškem in Čehov na Dunaju so vsi drugi Avstrijci Nemci po narodnosti. Kako naj glasujejo ob takim vprašanju proti "združenju" svoje dežele z Nemčijo?

Taka je Hitlerjeva "demokracija". Istotako bodo volitve v Hitlerjev parlament, čigar edina dolžnost je poslušati parkrat na leto Hitlerjeve govore in govore par drugih njegovih ministrov. Ta Nemčija v pestih drznega, dinamičnega človeka je danes smrtno nevarna vsej centralni Evropi in balkanskim deželah. Francija jo je s svojimi mirovnimi pogodbami in s svojo povojno politiko popolnoma zavozila in izgubila ves svoj stari vpliv in prestidž, ki ga je imela v Evropi in drugje. In z njo vred cincarska Anglija.

Ko so Čehi vzeli po svetovni vojni v meje svoje dežele tudi tri in pol milijona Nemcev, niso vedeli, da bo prav ta manjšina skupno z Nemčijo postala njihovi republikni smrtno nevarna.

Egiptanci se uče demokracije po južnoameriškem vzoru. V volilnih kampanji za poslanec v parlament je bilo ubitih že par ducatov razboritih Egipčanov. Tisoče volilcev se v agitaciji rajše boji s pestmi kot z argumenti.

Italijansko "cesarstvo" Etiopija je še vedno le okrasek, ki ne donaha Italiji drugega kot izdatke.

V rebelnem delu Španije je papež dovolil maše po radiu. Storil bi pametnejše in ob enem dobro delo, če bi svojim zavestnikom prepovedal klati civilno prebivalstvo.

Svet se bo moral spriznati z resnico, da samo socializem lahko ustvari pravično in resnično civilizacijo.

Kapitalizem je barbarizem, odet z masko "zapadne civilizacije".

Nezavednost delavcev je njihov temeljni sovražnik.

Zmotna mnenja drugih človek lahko prenese, ako mu je dovoljeno dokazati resnico. — Jefferson.

Ameriška plutokracija je proti nasiljem, ampak se zoper ona, ki jih uganja nad delavci.

Mednarodne konference se vrše, da diplomati lahko potujejo nanje tisoče milj daleč in potrošijo tisoče dolarjev ljudskega denarja zato, da po enomesečnih razpravah sklenejo, da ne morejo ničesar skleniti. — Po "A. G."

Vaako novo gibanje mora iti skozi porodne bolečine.

BARCELONA — MESTO BOMBNIH NAPADOV

V Barceloni, ki je zdaj glavno mesto španske republike, je razhajala smrt, padajoča na prebivalstvo s Hitlerjevimi in Mussolinijevimi aeroplanov.

Samo žensk in otrok je bilo ubitih in ranjenih več tisoč.

Na vrhovi sliki so hiše v Barceloni, ki so bile v zadnjih napadih Hitlerjevih in Mussolinijevih letalcev

več v porušene. To je prvo mesto v zgodovini sveta, ki so ga bombe iz vojnih letal skoro do kraja uničile. Se v nobenem ni bilo pokončano toliko življenj civilnega prebivalstva, kakor v Barceloni. Celotna pa je bil primoran izreči nekako grajo, rekel je, da ga "vse to boli" in tako dalje. Aeroplanski napadov svemu zavozniku generalu Francu vzlic temu ni poročal...

ALI BO FIRER IZVRŠIL SVOJE NAČRTE BOLJŠE KOT KAJZER?

Leta 1914 se je kajzer Wilhelm postavil za vojno in trgovsko morarico, ki je bila razen angleške najjačja v Evropi. Avstro-ogrska monarhija s Franc-Jozefom na čelu je bila kajzerjeva vazalka. Kajzerjev cilj je bila nadvlada nad Evropo in nad velikim delom ostalega sveta.

Imel je velike kolonije v Afriki in strateške postojanke v Aziji. Nemški jezik je bil poleg angleškega glavni obzvalni jezik na svetu. Tudi v Zd. državah je bil blizu tako odlično mesto, kakor angleški Slovanški narod v Avstro-Ogrski so v obsevanju med vojno rabili — nemščino, da so se razumeli. Slovenski naseljenji v Zd. državah so si pomagali najprvo s svojo polomljeno nemščino.

Turcija je bila kajzerjeva zavaznica. Prav tako Bolgarija. Vpliv pangermanizma se je močno raztezal v vse kraje sveta. V času svetovne vojne so kajzerjeve podmornice prišle prav do obrzeja Zd. držav. S pomočjo Avstro-Ogrske, Bolgarije in Turcije se je Nemčija borila štiri leta takorekoč proti vsemu ostalemu svetu.

Biha je poražena. Kajzer, ki je sanjal o gospodstvu nad svetom, je šel "zagati drva", da si utrdi zdravje. Pravi, da se vedno žaga.

Na mestu, ki ga je imel prej kajzer, sedi zdaj človek iz nižne, nekak pleškar, ali kar je že bil, Adolf Hitler. Rojen je bil v Avstriji. Med vojno je bil vojštva v armadi. Pravi, da je fronto okušil in ve, kaj je vojna. Na nekaj čisto nepoznan avstrijski vojak je danes jakči kot je kajzer bil v času vilka svoje moči in slave. In prav tako, kakor kajzer, sanja tudi Hitler o hegemoniji Nemčije nad vsem svetom.

Ali bo čez par let tudi Hitler "zagati drva", kakor jih žaga bivši kajzer?

Mogoče. Saj je tudi zgodovinsko slavljeno Napoleon slično končal svojo osvetovalno karijero. Hitler v svoji knjigi (katera je nacisjsko "sveto pismo"), nič ne skriva, kaj hoče. Pan-Germansija naj postane najjačja sila na svetu. Njena "kultura" naj prevlada nad vsemi drugimi.

Hitler si predstavlja Nemčijo z nad 165,000,000 prebivalci, torej po prebivalstvu do malega toliko, kot je danes sovjetska Unija (potem bo USSR manjša, ker ji Hitler kani uzeti Ukrajino). Pan-Germansija, če se Hitlerjeve sanje izpolnijo, bi obsegala 750,000 kvadratnih milj, ali okrog petkrat več kakor obsega danes.

Ambicije nemških nacijev so usmerjene na Čehoslovaško, Ogrsko, Rumunijo, Jugoslavijo, Bolgarijo, Grčijo, Alzacijo-Loreno, v poljski koridor, v Ukrajino in v razne druge dežele.

300,000 južno-tirolskim Nemcem priliko izseliti se iz Italije. V ta namen naj bi dobili koroški Slovenci in v drugih krajih Avstrije. Italijani pa naj bi zemljo, ki bi jo pustili, primerno plačali. Tako bi se ustvarila ne le naravna geografska, ampak tudi jezikovna meja. Na eni strani samo Nemci, na drugi samo Italijani.

Koroška. — Možno je, da bo Hitler skušal skleniti nekaj sličnega z Jugoslavijo. Tisti koroški Slovenci, ki hočejo ostati Slovenci, naj prodajo kar imajo in se izselijo v Jugoslavijo, ako jih hoče. Na njihova mesta bi prišli Nemci iz južne Tirolske. Hitlerjev minister za propagando je v kratkem namenjen v Beograd in se bo posvetoval tudi o tem vprašanju.

Velenemčija je torej v procesu, kakor je bila pod kajzerjem. Ker je grajena na imperializmu, bo padla, kakor je padla kajzerjeva. Ker pa tak razvoj ni vprašanje enega dne, azi enega leta, je naravno, da bodo med tem morda podjarmljeni razni narodi; da bodo persekucije še povečane; da bodo židje še bolj preganjani in zankčevani. A konec konca je še vsaka tiranija padla in bo padla tudi v tretjem rajhu.

Tuji delavci na kmetijah v Nemčiji

Vsled silnega pogona nemške vojne industrije in ogromne stalne armade, ki je vzela kmetovalcem najposobnejše delavce, je nastalo pomanjkanje moči za obdelovanje in pospravljanje pridelkov. Vlada v Berlinu si je pomagala z najemanjem poljedelcev v drugih deželah. Dokaže prihod samo takim, ki dopokazuje, da so sposobni, izvežebani poljski delavci. Iz nedavno publiciranih podatkov je bilo do združenja z Avstrijo v Nemčiji vsega skupaj 48,000 tujih poljskih delavcev, in sicer 12,000 iz Poljske, 11,000 iz Čehoslovaške, 3,000 Madžarov, 2,000 iz Jugoslavije in 20,000 iz Avstrije. Slednji zdaj v Nemčiji niso več "tujci", ampak "domaćini". Letos namerava Nemčija dobiti posebno iz Ogrske še več poljskih delavcev in tudi kvota iz Jugoslavije bo večja.

Hrvatski otroški zbor na radiu

Chicago, Ill. — V soboto 9. aprila ob 10:15 dop. bo na radiu postaja WLS v Chicagu pel otroški zbor sirotišnice HBZ. Mešan zbor bo zapel tri pesmi in dekljski zbor dve. Zbor bo nastopil pod vodstvom S. Pipiča. Zadnja pesem bo, če bo dovolj časa, "Po jezeru bliz Triglava". WLS je ena naj-večjih radio postaj v Chicagu in Ameriki.

Šasistični dom v Postojni

Italijanski fašisti v Postojni zbirajo sklad za fašistični dom. Kolektarje-zanj tudi med slovenskimi firmami in med Slovenci. Dve postojnski firmi sta dale 22,000 lir.

Južno-Tirolska. — Poleg navedenih krajev ima Hitlerjev originalni evangelij v načrtu osvojitve južne Tirolske, katero je vzela po padcu Avstro-Ogrske Italija in jo namerava obdržati dokler bo mogla. Pravi, da je Hitler ta del nemške zemlje pozabil, v zameno za Mussolinijevo pomoč, a ob enem odredil, da se naj da

KOMENTARJI

V Proletarcu z dne 23. marca praviše: 'Fašizem je sistem vlade enega človeka? In kdor mu zameri, je po njemu.' Ali ni tudi stalinizem sistem vlade enega človeka. In kdor se mu zameri, ali ni po njemu? — R.

Mr. John Mihelič pojasnjuje v "Enakopravnosti", da sta North American Committee to Aid Spanish Democracy in Medical Bureau to Aid Spanish Democracy poslala v Španijo različnih medicinskih in drugih potrebnih vrednosti \$636,435. Pravi, da je bilo poslanih v Španijo od vsakega kolektarja 82,5%. Ostanek 14,109 predstavlja gotovino na roki in \$10,162 nadaljne imovine. Kaj je to nadaljna imovina, poleg gotovine na roki, pisec v "E." ni pojasnil. Ampak do tu čitatelj lahko sklepa, da gre od vsakega kolektarja dolarja vseh 100 centov v Španijo.

A nadaljnje Miheličeve številke povedo, da so potrošili za administracijo, publiciteto in organizatorične izdatke 14,4% od vsakega dolarja. Na to pravi Mr. Mihelič: "V gotovini to pomeni, da se je izdalo za administracijo \$60,589, za organizatorično delo \$20,210 in \$30,215 za publiciteto.

Torej nad \$110,000, ali več kot še enkrat toliko kot potrošijo SNPJ za svojo upravo v dveh letih. \$30,00 za publiciteto! Ta denar so dobili večinoma komunistični listi, kot so dobivali slične subvencije, ko so kolektarji za po suši prizadete v sovjetski Uniji. V naši kampanji za nabiranje prispevkov v pomoč lojalistom ni dobil Proletarac, ne nikar drug list, niti centa subvencije. Vse oglašanje smo vršili brezplačno. Ako so Mr. Miheličeve številke pravilne, so komunisti porabili poleg 30 tisočakov za oglašanje in nad 80 tisočakov za organizatorično delo in administracijo. Brez stroškov seveda ne gre. A meni se zde visoki in v komunističnih kampanjah so zmerom visoki. Zato tudi imajo tako velik štab birokratov.

Jolietški slovenski župnik Rev. John Plevnik, ki je nedavno umrl, je bil eden poslednjih "stargardistov" izmed slovenskih posvetnih duhovnikov v tej deželi. Zadnja leta ni bil več aktiven. Sploh so se njegovi boji v javnosti končali, ko je prišel "Am. Slovenec", tedaj splošno znan slovenski klerikalni tednik, v drugo posest. S frančiškani se ni nikoli kaj pridja razumel in njihovega Lemonta ni bil prav nič vesel. Njegova župnija je ena najboljših izmed slovenskih župnij v Ameriki. Mnogi posvetni in redovni duhovniki bi jo radi. Plevnik je bil tudi duhovni vodja KSKJ in predsednik takozvane Baragove zveze. Med vojno je bil Plevnik skupno s čikaškim župnikom pokojnim Antonom Sojarjem naklonjen Avstriji.

Ljubljanski "Slovenec" trdi, da cerkev ni istovetna s fašizmom, čeprav kak italijanski cerkveni dostojanstvenik pohvali Mussolinija in mu pomaga v "gospodarskem izboljšavanju dežele". Kaj pravi "Slovenec" zdej o dunajskem kardinalu Innitzerju, ki je zatajil svoje biveše katoliške kolege v pokojni Sušnikovi vladi in naročil katoličanom v Avstriji, da naj slepo slede svojemu novemu firerju Adolfu Hitlerju.

Zastopniki unij v Ohio so na svoji konferenci, na kateri so razmotrivali o politični akciji, sklenili, da za enkrat še ne ustanove delavske stranke. Ta predlog so zagovarjali posebno komunisti, ki so bili pred dvema letoma polni navdušenja za delavsko stranko. "Am. Domovina" je zastopnike unij zelo pohvalila — češ, da so napravili pameten sklep. Politična akcija spada pač demokraciji in republikancem, delavci pa naj le glasujejo zanje.

Deset dni zapora za umor

Fašistični milijnik Ivan Vućoso je blizu Trsta ubil antifašista Mario Rossetija, ki se je nedavno vrnil iz Francije. Fašist Vućoso je bil obsojen radi umora na deset dni ječe in bil takoj izpuščen, ker je kazen prestal že v preiskovalnem zaporu.

Ko so fašistični letalci se-

jali v Barceloni razdejanje in smrt, so mnogi človekoljubi apelirali na svetega očeta, da on lahko s svojim vplivom pridobi fašista Franca za odnehanje od napadov na civilno prebivalstvo. In res, papež je izjavil, da ga zelo boli vse to. Po tihem pa si v Vatikanu mislijo: le po njih, po "komunistih", da bo Španija čimprej spet "katoliška" kakor je bila!

Pomoč Španiji

Do konca prošlega leta so prispevali republikanski španijci delavci v Angliji 36,250,000 francoskih frankov, francoski delavci 35,500,000 frankov, ameriški 22,500,000, argentinski 17,000,000 švedski 13,880,000, holandski 2,700,000, čehoslovaški 1,700,000 in belgijski 1,000,000 frankov. Pomoč, ki so jo dali španijci ruski, mehiški in kanadski delavci, ni vključena v teh številkah.

Književnost

"Cankarjev Glasnik", marčna številka, ima sledečo vsebino: Fašistična kuga; Iz podzemlja (pesem); Valentin Vodnik; Milan Medvešek; Mrke duše in sonce; Politični grehi in posledice; Ivan Jontez; Razveseljivo znamenje; Zlato, zlato!; Nič noga pod soncem; Nada v hiši žalosti; Klimavci; E. K.; Julkina zmeta; Vezuv je oživel; Luigi Lucretelli; Resnica; Arzenik; Preveč bobrovске pridonosti; Batak; Za gospodinje.

"Cankarjev Glasnik" stane \$3 na leto. Naslov, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O. "Obzor" (Milwaukee) je dne 24. marca izšel v jubilejni obliki. Praznuje svojo 10-letnico in po 25-letnico kot naslednik prejšnjih slovenskih listov v milwauski naselbini. Lastnik in urednik "Obzora" je Rado Staut Obratuje tudi tiskarno. Prvi slovenski list v Milwaukeeju je bil "Bodočnost". Ustanovljen je bil leta 1913. Proglasa se je za delavsko glasilo s socialističnimi smernicami. Naslednji listi so bili "Slovenija", "Delavska Slovenija", "Vesnik" in nato sedanji "Jugoslovanski Obzor". Spise v jubilejni številki imajo poleg urednika Leo Zakrajšek, Anton Zorman, dr. J. F. Kern, Viktor Petek, Frank Korže, Joe Matoh, Frank Sepich, John Lenko, Mike Geiser, Anton Kostonjavec ml. in Leo Muskatovec. Jubilejna številka ima osem strani regularnega časniškega formata.

"Klero-fašizem" v Avstriji izkopal grob samemu sebi

(Nadaljevanje s 1. strani) konca si Ti zmogovalec!" Avstrijski klerikalci, ki so slepo drveli za Mussolinijem in izvrševali njegove ukaze, se danes sicer kesajo, a je prepozno. Mussolini jih je izdal, kajti izdajstvo so običaj italijanske vlade. Tudi sveta stolica jim ne more pomagati, ker je prav tako odvisna od Mussolinijeve milosti ali nemilosti. Mnogi člani strmooglavljenega Sušnikovega režima so zdaj v ječi, ali pa v koncentracijskem taboru. Drugi se tresejo doma za svojo varnost in požirajo insulte nacijev, ker nimajo moči za odpor. V tem neznanem stanju si ta ali oni sam konča življenje. Kdo ve — morda se je major Fey kesal svojih brutálnih činov nad socialisti, ko je izpraznjeval svoj samokres v družino in nato v samega sebe.

VALERIJAN PIDMOČYLNJY:

"MESTO" ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

Maksim ga je pričel pregovarjati. Takšne zbirke ves Kijev ne premore. Tudi člansko legitimacijo z vsemi pravicami filatelista mu bo odstopil. V skrajnem slučaju popusti pri ceni še dvajset karboncev in plačuje mu lahko v obrokih.

— Ne, ne potrebujem! je dejal Stepan. Maksim je vzdihnil. Morda pa mu posodi tri karbonce do prihodnjega tedna? Stepan mu je dal pet karboncev in je odločno vstal s stola.

— Pojdem, pojdem! je dejal Maksim. Kdaj pa se k nam prikažeš? Znanec zane-marjati ni lepo! Pri nas je zdaj veselo, družbe se zbirjo, pojemo. Mamica se je v poslednjih tednih lepo popravila, kar prijetna je. Pridi! A zardi službe, kdaj naj pridem vprašat?

— Čez mesec in pol, je odgovoril Stepan. Pred tem časom ne bo nič!

Maksim se je poslovenil zelo po prijateljsko toda pokazal je tudi precej spoštovanja. V vratih se je še enkrat in nekako v zadregi dejal:

— Morda si huda name, Stjopo...? A jaz sem tedaj po neumnosti... Kesam se.

— O, prosim, prosim.

Ko je končno Maksim le odšel, je skominjal z rameni. Komedija! Ze misliti, da je bila nekaj neka musinjka, neka tragedija, pretep! Od tedaj do danes so minula tisočletja. To minuto pa, ki ni bila prav nobene-mu potrebna, odveč, nemiselnost, ji prihaja znova in ti steguje roko po tebi. Hudič naj razume vse to! Prošlost bi se moralo ceniti, ostati bi morala tam, kjer je, prošlost se ne sme vtikati v sedanost. Maksimovo prošnje je strgal in jo vrgel v koš.

Povest je bila končana; to se pravi, zamisljena do konca z vsemi podrobnostmi. Kakor barvna fotografija je ležalo to delo v njegovi glavi. Bilo je sicer precej spremehajno od prvotnega osnutka. Spočetka je bil zasnova ogromno delo v treh delih, v katerem nastopa v desetletnem razdobju skoraj sto oseb. Nato je načrt skrčil na dva dela in zmanjšal število nastopajočih. Končno pa ga je zgnel v en sam del, v povest od štiri do petih pol z dvajsetimi osebami. Le kaj ga je prisililo v to krčenje? Neki notranji, brezprizivni ukaz. Vse slučajnosti, plehke efekte in tragedije, nepotrebne razgovore in epizode, vse to je zavrgel, da je ostala koncem konca le zgodbena, prozna snov, ki je imela obliko. Bil je težaven posel s tem rezanjem živga telesa, ki se je z vsemi sredstvi oprijemalo življenja in hotelo živeti. On pa je kakor brezobziren kirurg v imenu bodočega zdravja, rezal v živo meso. Zavedal se je, da je zmogel uresničiti le drobec te velikanske zamisli, kajti življenje enega samega je več vredno kakor tisoč knjig povesti. Zavedal se je tudi, da bo v vsem življenju uresničil komaj en sam del svojih načrtov. Iz odrezkov te silne snovi, ki jo je pre-delal, pa je zamislil filmski libretto in nekaj tem za prihodnje povesti. Zdaj je bil zavarovan z delom za najmanj eno leto. Zdaj pa le k pisanju!

Potem ko si je kupil papir, je sedel nekega večera k mizi in prijel je svinčnik s svetim občutkom žreca, ki je dvignil nož nad daritveno žrtev. Tega trenutka se je bal. Toda — o radosti! Napisal je prvi del, nato drugi, tretji... z lahkoto, nikjer je ni zastajal, brez napora! Besede so kar vrele iz nje-ga, bil je pravcati potok živih, ugnanih besed, ki so same od sebe vedele za svoje mesto in se vezale med seboj. Zalučal je svinčnik po mizi, pomel si roke in vstal. Dovolj, dovolj za danes! Ko se je malce pomiril, je zračunal, da bo delo v dveh tednih končano, če bo tako nadaljeval. Sijajno!

— Ne, znamk ne rabim, je dejal Stepan. Toda naslednji dan ni ničesar napisal. Sedel je k mizi, hodil po sobi, celo na posteljo se je zleknil in se skušal zasanjati — pa zaman. Niti ene besede ni mogel iztisniti iz misli. Prav tako, kakor da bi se v njegovi domišljiji vse sesedlo, kakor da bi v glavi ostala le gošča, ki je ni mogel raztopiti njegov tako vroč obup. Vedel je, kaj je treba in kako mora pisati, toda med zamislek in papir se je postavil jez. Občutil je silno nevoljo do pisanja, še celo gibanje svinčnika po

papirju ga je odbijalo. Sprva se je jezil, nato si je prigovarjal, ukazoval, naposled pa se je zamislil. Od kod ta nepričakovana kriza? Ali se mu ne hoče, ali noče pisati? Ali pa so naslednja poglavja slabo zamišljena? Mar je zastoj slutnja umetniškega nagona, znamenja, da se bliža nevarnost? In ob vsaki misli je čepel tisti tako dobro poznani strah in dvom za svoje lastne zmožnosti.

Odpočil se bo, je sklenil. Očuvati se mora! Duh je utrujen. Ne sme se tako neusmiljeno izrabljati. Za dan, dva moka pozabiti na delo, razvedriti se, sprehoditi in obnoviti moči. Le kako —?

Nenadoma ga je razveselil spomin na Zosjko! Mili, smejoči se drug, zvesta tovarišica njegovih blodenj! Spomnil se je njene drobne postave, njenih brezskrbnih posmehov in njene nagle žalosti, njene otroške, vesele filozofije in vročih poljubov. Rad bi videl spet kodre na njenem čelu, čarobno, živo obličje, rad bi spet slišal njeno šepetanje, rad bi spet sedel na preprogi poleg njenih nog. Ob nogah kraljice! Tako jo je občutil, kakor da bi pravkar odšla in da se mora vsak čas vrniti. Poskočil je in pogledal na uro. Ni še šest. Se bi lahko šel z njo v kino, a potem... jo bo povabil k sebi v goste. Krasno! Napravila bosta tule majhno gostiljo, ker se ni sta toliko časa videla, in požvižga se na mnenje meščanov v sosednjih sobah!

Naglo se je preoblekel v boljše obleko. Bil je poln utešenih misli. Da, med njima se je pač pripetil majhen nesporazum. Zenitev, seveda, to je neumnost in bil je malce krut z njo. Toda, opravičil se bo. Čutil je, da je med delom in razvedrilom le neka zveza in žal mu je bilo, da si ni zaradi tega priskrbel polmesečnega dopusta. Kajti takole je malce neprijetno.

— Toda, če me zares ljubi, si je mislil, ne sme biti huda name.

Kmalu je bil v gimnazijski četrti in je pozvonil. Zenska v predpasniku mu je odprla.

— Ali bi lahko govoril s tovarišico Zosjko? je vprašal.

Zenska se je začudila.

— S katero Zosjko? Holubovsko?

— Da.

Zenska je udarila v roke.

— O, ti! Saj se je zastrupila!

— Umrla — je vprašal Stepan.

— Popolnoma umrla! je s sožaljem odgovorila zenska. Bog ji daj nebesa!

Prekrižala se je.

— A vi, kako to veste...?

— Poglej ga! je užaljeno dejala. Soseda sem, pa da ne bi vedela? Morda stopite k njimi?

— Ne, je dejal Stepan.

Za trenutek sta oba onemela v molku, str-mela drug v drugega; Stepan potrto, zenska radovedno.

— A kdo ste vi? je vprašala.

— Jaz... Stepan Radčenko, je odgovoril.

— Sorodnik morda? je spraševala

— Znanec.

— Ne boste je več videli, je vzdihnila.

Umrla je, popolnoma.

Počasi je šel iz hiše, zenska pa je gledala za njim in nato glasno zaprla vrata.

Na cesti je obstal.

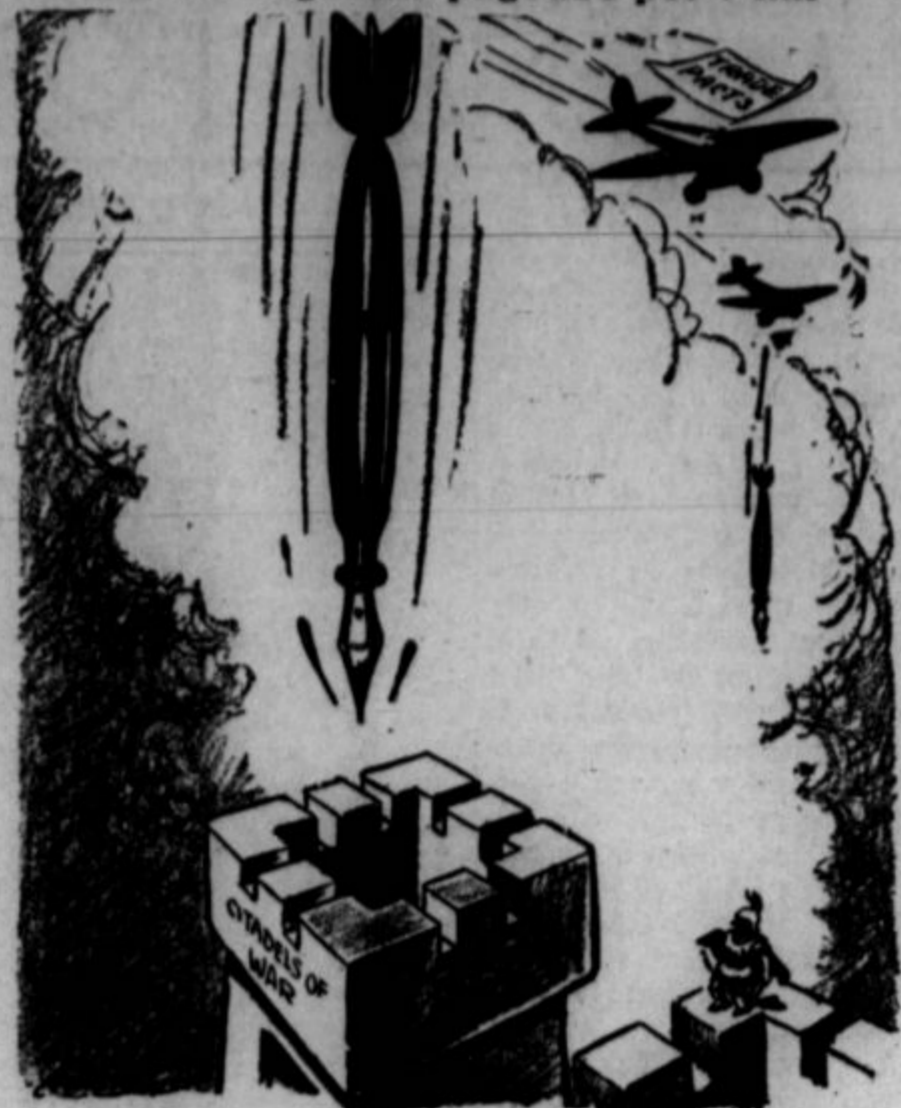
— K njenim staršem bi moral stopiti in vse natančno poizvedeti, si je mislil. Morda mi je zapustila pismo? In kje so jo pokopali?

Toda misli so bile tako medle, da jih je sam komaj zaznaval. Vsiljevale so se mu počasi in ob koncu vsake je že pozabljal njen začetek. Bile so tuje, neznanstvo tuje, prav nič njegove. Nekdo drugi je mislil zanj, težko mislil. Sam pa je bil prazen. Zgubil je občutje svojega bitja in občutje sveta za seboj. Kakor da bi ne bilo ničesar nikjer in nikdar. Bal se je dvigniti pogled, da ne bi zagledal praznote tudi okoli sebe.

(Dalje prihodnjic.)

Naročite si revijo "Majski Glas" STANE 25 CENTOV

"Dobre" trgovske pogodbe pot v mir

Trgovinske pogodbe so po mnenju kartonista Cargilla najboljša pot v mir med deželami. V te metode veruje posebno angleški premier Neville Chamberlain. Njegovi diplomatični zastopniki podkupujejo v imenu trgovine Mussolinija na eni in Hitlerja na drugi strani. Chamberlain ima svoje meciarje tudi pri generalu Francu. Tako je "demokratska" politika angleške torijske vlade — zavožena skoz in skoz, kar se demokracije tiče.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Ely, Min. Jacob Kustelj je poslal vsoto za dva koledarja in naročil 25 iztisov Mojskega Glasa za društvo št. 268 SNPJ.

Waukegan, Ill. Mary Spacapan je poslala prvo skupino oglasov za Majski Glas, Martin Judnich pa 4 naročnine.

Arma, Kans. Tone Shular je spet poslal dve naročnini; pravi, da se v kratkem spet oglasi, ker jih ima še več "na muhi" (namreč v načrtu za obiske).

Burgettstown, Pa. Anton Jermam je naročil znamke za klub št. 19 JSZ, zraven pa poslal en oglas ter naročilo za 15 iztisov Majskega Glasa.

Hermine, Pa. Anton Zornik je poslal nadaljne tri naročnine, naročil 125 iztisov Majskega Glasa in še 5 garnitur knjig Cankarjeve družbe.

Willard, Wis. Mike Krultz je poslal eno naročnino in 50e tiskovnemu fondu. Pravi, da bo društvo št. 198 SNPJ praznovalo 29. maja svoj srebrni jubilej ter vabi tudi nas Čikago na poset. Morda pride-mo.

Barberton, O. Naš zastopnik Mike Kopach je spet poslal 4 naročnine. Poroča tudi o smrti svoje soproge. Naše iskreno sožalje!

Aliquippa, Pa. Geo. Smrekar je poslal \$5 v tiskovni fond Proletarca, katere je nabral na zabavi vseh Jožetov pri Jo-

žetu Jakliču. Sodrugu Smrekarju in prispevateljem izrekamo hvalo!

Chicago, Ill. Frank Zaitz je dobil 2 naročnini in Joe Oblak eno.

"MAJSKI GLAS"

Naročila za "Majski Glas" so zadnji teden poslala sledeča društva in posamezniki: Anton Zornik 125 izt.; dr. št. 138 SNPJ, Strabane, Pa., 50 izt.; dr. št. 268 SNPJ, Ely, Minn., 25 izt.; klub št. 19 JSZ, Burgettstown, Pa., 15 izt. Po 12 izt.: Geo. Smrekar, Aliquippa, Pa., in dr. št. 143 SNPJ, East Helena, Mont.; po 10 izt.: dr. št. 747 SNPJ, Milwaukee, Wis., d. št. 239 SSPZ, E. Pittsburgh, Pa., dr. št. 47 SNPJ, Springfield, Ill., John Jenko, Cuddy, Pa., dr. št. 206 SNPJ, Gross, Kans., dr. št. 312 SNPJ, Cleveland, O., dr. št. 65

Shod za delavsko stran-ko v Chicagu

Illinoiska delavska stranka sklicuje za v pondeljek večer 4. aprila v Chicagu velik ljudski shod, na katerem bo govoril milwauški župan Daniel Hoan, dalje Max Zaritzky, Homer Martin in več drugih. Illinoiska soc. stranka sodeluje v tem gibanju. Shod bo v dvorani Steuben kluba na oglu Randolph in Wells Sts. Vstopnina je 15c.

MOČ SVETOVNEGA SOCIALIZMA

Urad socialistične delavske internacionale objavlja pregled socialističnih strank, kako so zastopane v parlamentih. Podatki so po zadnjih demokratskih volitvah v teh deželah.

Seveda število samo ni važno, pač pa, kakšen vpliv imajo te stranke v svojih deželah na množice. Vsekakor pa kaže tudi število silo, s katero se mora računati.

Reakcionarni tisk, ki ob vsaki priliki poroča o zatonu socializma, teh številc gotovo ne bo vesel, ker postavljajo na laž vse te in take trditve ter dajo misliti tudi nezavednim.

Socialistična misel zmaga, četudi ne gre razvoj navzgor vedno v ravni črti, ampak v vijugah. Socialistično gibanje

ima pripadnike v vseh državah, kjer svoboda organizacije, misli in besede ni prepovedana, pa tudi kot "prepovedan sad" socializem raste in zori.

Kot sredstvo proti socializmu so že od nekdaj uporabljali silo ter zakone za potvarjanje ljudske volje pri glasovanju, v novejšem času sta proglašena za univerzalno sredstvo proti socializmu: nacistični fašizem in rimska stanovščina.

Zaveznik socialistov pa sta: čas in razvoj. Zato pripada bodočnost socializmu. Primerjevalne številke glasov in mandatov socialističnih in komunističnih strank, ki jih ponatiskujemo iz "Delavske politike, so sledeče:

Glasovi	Mandati		
	socialistični	komunistični	vseh mandatov
Avstralija	—	—	75
Belgija	757,537	143,234	29
Danska	759,071	27,141	70
Anglija	8,325,260	27,117	68
Finska	462,191	—	145
Francija	1,887,219	1,453,923	83
Holandija	890,880	137,070	146
Nova Zelandija	389,912	602	23
Norveška	527,275	4,304	53
Romunija	22,000	—	71
Švica	255,657	12,382	—
Švedija	1,464,294	96,233	50
Španija	—	—	118
Čehoslovaška	1,337,308	848,822	96
Madžarska	132,018	—	11
Urugvaj	—	—	49
			30
			11
			2
			1
			99

SNPJ, Mulberry, Kans., dr. št. 48 SSPZ, Arma, Kans. in dr. št. 86 SNPJ, Chicago, Ill.; dr. št. 407 SNPJ, Windsor Heights, W. Va. 6 izt. in Matt Widmar, Coraopolis, Pa., 4 iztise.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Mnogi so me že vprašali: "Čemu izostajam z dopisi v Proletarcu?" Razlogi so različni. Človek je zaposlen vseh povsod vzlic depresiji, ako je namreč tak človek aktiven v delavskem gibanju. Ima seje, mora na razprave in na agitacijo, kar pomeni za mnocokaterega romanti od vrat do vrat. Nič ne jamram, ampak kar je, je. Človek, ki je morda slabega zdravja, je v takih zagatah še posebno v nepriliki.

Prekljati se z "naprejevci" se mi za enkrat še ne ljubi. To bi mi bilo le tratenje časa in pa zapravljanje prostora v listu. Omenim naj le, da je to res žalostno. Namesto složnega dela med našim narodom pride kaka zgaga, pa se začne preklanje. "Samo za skupnost", pravijo, toda razdirajo. Čestokrat se vprašam: "Kako se nešteto poštenih zavednih delavcev muči, pa pridejo drugi in z zavajanjem vse pokvarijo! Ni čudno, da ima kapitalizem tako lahko delo. Drži maso privezano k sebi kot bakle. Pa naj bo to v "metropoli" ali v Chicagu, v Detroitu, ali kjerkoli drugje. Zato pravim rojakom: ne nasedajte frazjerjem, katerih niti ne poznate! Saj niti ne veste, kdo so! Saj se vendar spominjate prejšnjihkušenj! Kaj bi znova tebi nič meni nič nasedali na led. Ali ste "Delavsko Slovenijo" že pozabili? In "Delevca", ki je bil zadnja umirajoča gesta takratnih demagogov? Razlika je le, da so takrat dotični ljudje vsaj priznali, da so komunisti. Res je — niso bili ne to ne ono, ampak le zdražbarji. Danes pa isti ljudje trdijo, da niso ničesar — oziroma, da so za skupnost, s klerikalci, in da niso prav za nobeno stranko... Tako ga bodo spet še bolj "polomili!"

Delavske razmere tod so izredno slabe. Obrati večinoma ne obratujejo — torej počitek.

V klubu še 11 se pridno pripravljamo na majske slavlje, ki ga priredimo v soboto 30. aprila. Čuli smo, da nas ob tej priliki obišče tudi sloviti čevljar Franc Barbič.

Baje prinese s sabo tudi harmoniko. Osebo je bil enkrat že pri nas, ne pa še s harmoniko. Dobrodošel nam bo v vsakem slučaju, kakor vsi drugi gosti. Igral nam bo Barbičev orkester. Namreč orkester, kateremu načeljuje mlajši Barbič, toda gode za stare in mlade. Vsi tod okrog in tudi oni od daleč ste vabljeni na naše prvomajske slavlje.

Joseph Snoy.

Samomori v Tokiu

Iz statistike o smrtnih slučajih v glavnem japonskem mestu Tokiu je razvidno, da si vzame življenje povprečno pet oseb na dan, in sicer trije moški in dve ženski.

F. A. Vidrova tura za SNPJ po zapadnih državah

Meseca aprila prične Fred A. Vider po naročilu gl. odbora veliko agitacijsko turo za SNPJ po zapadnih državah. Kakor poroča "Prosveta" z dne 23. marca, bo obiskal naselbine v državah Colorado, Wyoming, Montana, California, Oregon, Washington, Idaho in New Mexico. Prvi shod bo 16. aprila v Denverju (na Globeville). Dne 17. aprila bo govoril v Pueblu, nato v par krajih v Novi Mehiki, 23. aprila v Fontani, Calif., 24. aprila v Los Angelesu, 1. maja v Oaklandu, Calif., 8. maja v Oregon Cityju, Ore., 14. maja v Enumclavu, Wash., 22. maja v Butteju Mont., 28. maja v Rock Springsu, Wyo., in vmes med temi datumi v raznih drugih naselbinah. To bo največja agitacijska turneja, ki jo je SNPJ še kdaj podvzela v zapadnih državah.

Naciji in Ameriška legija

Pittsburgh, Pa. — Tu je imel 18. marca shod Nemško-ameriški bund, ki je nacijska organizacija. Naciji, ki v Nemčiji ne dovoljujejo nikomur nikakih svobodščin, razen sebi, zahtevajo v tej deželi za svoje aktivnosti svobodo govora in zborovanja. Na njihovih shodih se je dogodilo že precej izgredov in preteпов in enako se je končal omenjeni shod v našem mestu. Proti nacijem je v tem slučaju nastopila Ameriška legija, in njeni člani so na shodu in na sestanku izjavili, da ne bodo dopustili nobeni organizaciji širiti protiameriške aktivnosti. Zastopniki bunda so sicer trdili, da so oni patriotični in za amerikanizem, zato pa se bore proti komunizmu bolj kot Ameriška legija.

Shod je končno razpustila policija.

Ne kupujte ničesar, kar je bilo izdelanega v Nemčiji, Italiji in na Japonskem.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so itete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Anton Zornik, Hermine, Pa. 2½
Anton Jankovič, Cleveland, O. 15
Anton Shular, Arma, Kans. 8½
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 8
Tony Tomič, Oakland, Calif. 6
Frank Zaitz, Chicago, Ill. 4
John Jereb, Rock Springs, Wyo. 4
Jacob Pavčić, Strabane, Pa. 4
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis. 4
John Bogatay, Girard, O. 2
Frank Rataic, Forest City, Pa. 2
Martin Judnich, Waukegan, Ill. 2
Joe Turjič, Jenners, Pa. 2
Frank Novak, Los Angeles, Calif. 2
Vinc. Pugelj, West Allis, Wis. 2
Frank Podlipec, Cicero, Ill. 1
Joe Oblak, Chicago, Ill. 2
Mike Krultz, Willard, Wis. 1
Frank Bisjak, Chicago, Ill. ¼
Skupaj v tem izkazu (4 tedne or 26. februarja do 26. marca) 91 pol letnih naročin. Prejani izkaz (4 tedne) 137.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 50. LAWDALE AVENUE

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

•• KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

SPLOŠEN PREGLED AKTIVNOSTI KLUBA ŠT. 1 J. S. Z. V LETU 1937

Chicago. — V članstvu klub št. 1 lani ni napredoval kot ni že več let prej. Vzrok po mojem mnenju je, ker soc. stranka ni več to kar je bila pred leti. Ako bi bilo socialistično gibanje med ameriško maso močno, bi bilo močno tudi med našim narodom. Dokler tega ne bo, pa kakšnega sigurnega napredka v številu članstva ni pričakovati.

Januarja lanskega leta smo imeli 89 članov. Tekom leta smo dobili tri nove, skupaj torej 91. Ko sem prevzel tajništvo, je bilo med njimi nekaj takih, ki so s članarino zaostali. Koncem decembra sem črtil iz imenika osem članov in članice. Vsi so izjavili, da ne bodo več plačali. Koncem leta je klubov imenik beležil 82 članov. Nekateri so zaostali s prispevki, a obljubili stvar poravnati ob prvi priložnosti.

Finance
Blagajna kluba je narasla \$100, vzlic temu, da so bile nekatere klubove prireditve zelo slabo obiskane. V decembru 1936 so klubove knjige izkazovale vsoto 171.61, v decembru 1937 pa \$330.89. V tej vsoti so vključene tudi obveznosti, ki so tedaj znašale \$130. Na drugi strani je pa v stroških v decembru vključena vsota \$75, ki je prišla k dohodkom meseca januarja. To je namreč vrnjen drobiž, ki smo ga rabili na Silvestrovi zabavi.

"Proletarac" smo dali od priredb, za oglašje in za "Majski Glas" lani nad \$180, soc. stranki (vključivši okrajno organizacijo) pa \$90.

Članarine je klub lani prejel \$333.10. Dohodki pevskega zbora so znašali \$1,354.35, stroški pa \$1,250.64. Dohodki drugih odsekov in kluba, vstevši Silvestrovo zabavo in priredbe v korist Proletarca, so znašali približno \$1,400. Točne številke v podrobnosti so bile prečitane na klubovni seji. Slovenski del. center dolguje klubu 100.

Finančni promet kluba je lani znašal okrog \$7,000, kar znači, da je imel tajnik z računi in drugimi posli mnogo dela. Izvršil sem ga z veseljem ne za posameznike, ampak iz prepričanja, da delam za klub v celoti.

Priredbe
Dobro je, da se pomudimo nekoliko tudi ob naših prireditvah. Vprašujemo se, zakaj niso več tako uspešne kakor pred leti. Precejšen vzrok je odprava prohibicije. Tudi stroški priredb so večji. Večasi smo dobili že precej dober orkester za kakih \$35 do \$40. Danes je treba plačati za godbo najmanj \$70. Med prohibicijo smo prodajali na prireditvah vino, ki smo ga delali sami in nas ni stalo skoro nič. Danes

je treba vse drago plačati. Vstopnice smo pred leti prodajali po 75c in celo dražje, danes pa jih je celo po 35c težko razpečavati. Število onih, ki razpečavajo vstopnice v predprodaji, se krči. Mnogi, ki so delali za klub leta in leta, so se utrudili, mladih pa ni, da jih bi nadomestili. Med današnjo mladino je vstopnice v naprej težko prodajati. Ako pride, si kupi vstopnico pri blagajni. Naše prireditve pa v splošnem niso uspešne, ako ne prodamo v naprej vsaj par sto vstopnic. To smo videli posebno na lanski klubovi prvomajski proslavi. Vršila se je v soboto večer in nadejali smo se velike udeležbe, kar pa se ni zgodilo. Prebitka je bilo samo 25.57. Vprašanje pred nami je, ali znižati stroške priredb, ali pa zvišati dohodke. Zvišati dohodke je mogoče s podražitvijo vstopnic, kar pa ni priporočljivo. Torej je bolje misliti na znižanje izdatkov. Na prireditvah v dvorani SNPJ lahko ob nedeljah opustimo orkester v gornji dvorani, s čimer prihranimo okrog \$70. Na naših prireditvah v drugih dvoranah pa je priporočljivo najeti manjše orkestre. Vprašanje pri tem seveda je, koliko mladine izgubimo, če nehamo najemati dobre orkestre.

Odseki
Pevski zbor "Sava" je imel lani, kot običajno, dva koncerta. Udeležba je bila na obeh dobra in spored raznoličen, ki je zadovoljil avdienco. Finančno je ta odsek imel v prvi polovici leta izgubo, v drugi pa izkazuje prebitok. Zasluga zanj gre posebno pevovodju Jakobu Muha, ki je za zadnji koncert učil pevce in pevke na vseh izrednih vajah zastoj. "Sava" je lansko poletje imela dva meseca počitnice, zato se je morala v jeseni žuriti z izrednimi vajami. Pomagala je na njih pianistka Mary Muha, prav tako brezplačno. Obema priznanje.

Ravno tako, je bilo delo izvršeno skoro vse zastoj v drugih odsekih. Drama "Jakob Ruda" je režiral Louis Beniger. Imel je pota in porabil precej večerov. Klubov sklep je, da se plača režiserja \$5 od predstave. S. Beniger je to vsoto vrnil. Ostali člani in članice odsekov so istotako delali brezplačno — Edina plača jim je zavest, da delajo za socialistične ideje in delavsko izobrazbo.

Kar se tiče odsekov, bi želel med njihovimi odbori in tajniki klubova več kooperacije, posebno kadar se gre o vprašanju nastopov na prireditvah drugih organizacij, pa bodisi v Chicagu ali v sosednjih naselbinah. Na primer, dramski odsek je ponovil igro v Waukeganu, a tajniku je bil izročen račun za stroške seje tedne pozneje. Klubov mladinski odsek Red Falcons je decembra nastopil na dveh društvenih božičnicah, a se ni nikomur zdelo vredno, da bi o povabilu obvestil klubovega tajnika. S tem odsekom je precej stroškov, ki jih ne pomaga kriti nobena federacija. Upam, da bo zdaj, ko ima klub drugega tajnika, v tem oziru boljše.

Ker sem ravno pri odsekih, naj tu omenim, da sem pred dvema letoma priporočil ustanovitev gospodinskega odseka, ki bi imel v področju vse, kar se tiče gospodinskega dela v Slov. del. centru in na prireditvah. Ta odsek bi imel priliko dobiti v svojo sredo med drugimi tudi take rojakinje za članice, ki direktno v klub iz enega ali drugega vzroka nočejo pristopiti. Tak odsek ponovno pripravim, in uverjen sem, da bi lahko imel 20 do 30 članic. Pri delu ne bi bila nobena izkoriščana, ker bi se vrstile tako, da bi bilo treba vsaki delati na klubovnih prireditvah le enkrat v letu. Ravno tako bi bil priporočljiv gospodarski odsek, ki bi imel v področju delo na prireditvah v dvoranah in v Centru. To bi olajšalo delo tajniku in bil bi bržkone na prireditvah tudi boljši uspeh.

H koncu izrekam zahvalo vsem, ki so mi pomagali pri mojem delu na prireditvah in drugih poslih. Hvala's. Pogorelcu, ki me je za časa mojega nočnega dela nadomestoval pri tajništvu na sejah. Sodelovanje, posebno na prireditvah, lani ni bilo vselej najboljšo, ampak šlo je.

To je kratek pregled klubovega dela v preteklem letu. Kar smo izvršili, ni storil tajnik sam in noben drug posameznik ne, kajti vse, kar smo izvršili, je bilo delo celote. Vsakdo je izvršil svoj delež — kolikor je pač kdo mogel. Soderžno, Justin Zajc.

Gospodar na odru S. N. D.
Cleveland, O. — Bil je slabljivi nedeljski dan. Vsekakor prelep za preživeti nedeljsko popoldne med mračnimi stenami. Solnce je ogravelo z vsemi sedmimi žari in naznanjalo prihod zaželjene pomladi.

Vendar, napredni živelj slovenske metropole se je zbiral v S. N. D. Napovedano je bilo za tega dne nekaj, kar še ni bilo na naših odrih. Dramatična predstava, prvič predvajana, režirana in naslovena vloga igrana po avtorju. Naš veliki mislec in pisatelj s. Etbin Kristan nam je tega dne predstavil njegovo globoko zamišljeno dramatično delo, štiridejansko "Gospodar".

E. Kristana vsi poznamo kot oratorja in pisatelja, genija najboljšega kova. Na shodih in predavanjih ga je slast poslušati. Njegova pisana beseda je ravno tako prožna in lepa. Revijo "Cankarjev glasnik", katero on urejuje, je pisana in urejevana tako, da smo lahko vsi ponosni nanjo.

Sicer so nam bila že prej predstavljena nekatera njegova dela. "Zarja" in klub št. 27 JSZ sta med svetovno vojno vpriporila njegovo dramo "Samovoj" in dramatično društvo "Ivan Cankar" pozneje "Vojljo". Obe sta prepričevalni in učinkoviti. Zelo učinkovita in duhovita je njegova igra "Gospodar". Bil je eden in absolutni gospodar nad svojimi velikimi imetji. Vsemu je narekoval edino on. Bolezen pa ga je potisnila v stran in na svoje veliko začudenje — obrat je tekel ravno tako svojo pot, brez njega, v njegovo veliko presenečenje.

Igra je bila izvajana prvovrstno. Igralci — sami izbrani in preizkušeni, vajeni odra in avdienco, so igrali brez kakih znatnih hib. Zenske so bile tu pa tam nekoliko pretihe. Marsikatero njihove besede na galeriji nismo slišali. Posebno Anna Grill v vlogi žene Marte bi morala biti glasnejša, da bi

ji lažje sledili, čeravno ni igrala slabo. Vsega, seveda niso krivi igralci, temveč tudi prostorna dvorana in slaba akustika. Glas ne doseže poslušalcev, kot bi moral. Vodstvo doma bi moralo to napako preštudirati in jo popraviti z zvonički ali s kako drugo preureditvijo.

Naslovno vlogo je predvajal avtor igre s. Kristan. Nastopal je ognjevit, odločno, mogočno in skoro mladeniško. Na odru se mi je videl dokaj pomlajenega. V njem smo spoznali ne samo govornika in pisatelja, temveč tudi večjega igralca.

Ob zaključku igre mu je dekle podarilo, v imenu društva, košarico cvetic.

Zvečer se je razvila v obeh dvoranah prav prijetna zabava. Srečali smo se z znanci iz vseh delov mesta. Med gosti se je nahajala tudi žena s. Kristana, Frances.

S. Kristanu, kakor tudi Cankarjevi ustanovi, gre priznanje za tako lep uspeh in duševni užitek. — Leo Poljšak.

Štirje delegati kluba št. 1 na milwaucko konferenco
Chicago, Ill. — Klub št. 1 pošlje dne 1. maja na konferenco v Milwaukee dva delegata, enega pevski zbor "Sava" in enega angleški odsek. Klubova delegata sta Charles Pogorelec in Frank Zaitz.

Na seji v petek 25. marca je klub sklenil, da bodo vstopnice na Proletarcev piknik po 25c. Vršil se bo v nedeljo 12. junija pri Keglu v Willow Springsu. Pri vohodu bodo odane tri nagrade v gotovini.

V nedeljo 10. aprila bo v dvorani SNPJ koncert "Save". Prvi del sporeda bo predvajala "Sava", drugi del pa se bo nanašal na borbo delavstva v Španiji proti fašizmu. Polovica prebitka gre španskim lojalistom.

Na prošli seji so se vršile tudi volitve delegatov na strankino konvencijo. Izmed članov JSZ sta kandidata Fr. Alesh in Anton Garden.

Po končanem dnevnem se je v klubu vršila zanimiva razprava o Španiji in splošnem položaju.

Uspeša prireditev mladinskega odseka kluba št. 1 JSZ
Chicago, Ill. — Prošlo nedeljo je imel v SDC prireditve klubov mladinski odsek. V dvorani so razstavili nebroj slik z razrednih bojišč širom sveta. Udeležba je bila vzlic krasnemu nedeljskemu popoldneu obilna. Spored je ugaljal vsem, ki so bili navzoči. Sploh je ta odsek demonstriral, da je eden najboljših "kart" kluba št. 1. Podrobnosti so o tej prireditvi na angleški strani, večja poročila pa bodo v prihodnih številkah.

FRANCIJA V HISTERIJ OBOROŽEVANJA

Francija, ki je v neprestanih vladnih krizah in v silovitem boju med levico (ljudsko fronto) in desnico (strankami kapitalistične reakcije), je enotna fronta le v enem: da mora biti pripravljena na neizogibno: na vojno. — Oborožuje se skoro z enako naglico kakor Anglija. Francija je bila sicer prej dobro "pripravljena", toda Nemčija jo je nadkrčila, in zdaj jo hoče dohiteti in prekositi. Na sliki so francoski vojaki, poslani na manevre ob nemški in italijanski meji.

KDO BO NA PROGRAMU "SAVE" 10. APRILA V DVORANI SNPJ?

Chicago. — Nedelja popoldne. Dan izredno lep. Dan Rdečih sokoličev. Slovenski delavski center je poln življenja. Okupirali so ga Sokoličji, ki veselo tekajo iz enega nadstropja v drugega, po dvorani, povsod. Z otroško navdušenostjo in brezskrbnostjo se pripravljajo na svoj program. Misi se dele med njimi in med nesrečno Španijo, o kateri sem prej čital slaba poročila. Lojalisti se umikajo pred nemškimi in italijanskimi topovi, 700 Hitlerjevih Heinkelovce in Mussolinijevih Capronijevcev pa sipa smrt in razdejavanje iz zraka — na vojake, na otroke, na metere, na starčke, na vse.

Nimam namena o tem pisati. V kratkem naj navedem program Savinega koncerta dne 10. aprila popoldne, ki bo ob enem tudi priredba v pomoč lojalistični Španiji. Program, upamo, bo vsakega zadovoljil. Prvi del bo izvajala Sava, v drugem delu pa bo vsakega nekaj.

Program bo Sava odprla s lepo delavsko pesmijo "Prisega rdeči zastavi", kateri bo sledila "Oj z bogom ti planinski svet", v kateri bo pol solo Ralph Muha. Za zborom bosta nastopili v duetu Marya Omaha in Frances Saitz ml. s par pesmami. V drugem nastopu bo Sava zapela "Eno samo tiho rožo", "Memories" in "Atlantske odmeve". Vse tri skladbe so lepe. Zenski zbor bo nato nastopil s "Sweet and Low" ter "Jaz pa vrtec bom kopala", nakar bo zbor nastopil v zaključni točki "Vrbsko jezero", pesem, ki zaziblje avdienco v sanjavost mladih dni, jo preseli v rodne kraje stare domovine in dvigne do navdušenja. Na program smo jo oploti djali na željo mnogih ljudi.

Drugi del pa bo odprl češki delavski bor "Karl Marx", ki letos slavi svojo 35-letnico za zborom bo Joško Oven podal dramsko sliko o Španiji: Kakšna je stvar, mi ni znano. Vem le toliko, da bo Joško v dramatičnih potezah predočil poslušalcem stoletni boj španskega ljudstva za svobodo. Svar je sam sestavil in bo z njo gotovo napravil mogočen vtis. Za Joškotom bo nastopila skupina deklet s par španskimi pesmami, nakar bo Joško orisal v krajšem govoru sedanji boj v Španiji. Za njim bodo nastopili Rdeči Sokoličji s petjem in muzikalnimi točkami. Zadnja točka programa je kratka enodejanka "The Terrible Meek", v kateri nastopijo Alice Artach, Jack Groser in Frank Sodnik. Snov igre je vojna, na katero se gospodarji sveta zopet pripravljajo, da vržejo v krvavo klanje za svoj imperialistični plen zopet milijone trpečega

delavstva. Naša želja mora biti in tudi naša trdna volja, da bo to zadnja vojna, ki bo pometla s kapitalizmom in vso buržvazijo. Prav to mora biti odgovor svetovnega delavstva na priprave kapitalizma za novo klanje: uničenje kapitalizma, obrnjenje orožja proti vsem tiranom in mesarjem ljudstva.

Iz gornjega obrisa razvidite, da bo program na prihodnjem koncertu Save in klubovni priredbi za pomoč lojalistični Španiji lep in bogat. Sava in klub št. 1 JSZ upata, da se udeležite te priredbe v velikem številu, vsi do zadnjega ter pripeljete s seboj svoje sodelavce, svoje znance in prijatelje. Vstopnina v predprodaji 40c, pri blagajni desetko več. Po programu bo ples v obeh dvoranah. V gornji bo igral Rodmanov orkester, v spodnji pa bosta drobila valčke in polke Frank Gradišek in Tony Omerza. Vstopnina samo za ples 25 centov. Vsi v dvorano SNPJ dne 10. aprila, drugo nedeljo popoldne ob treh. Kličeta vas Sava in klub, kličete vas krvaveči španski delavci, čijih boj bo ovekovročila zgodovina. Naša dolžnost je, da jim v tej težki uri pomagamo kolikor je v naši moči. Prav zadnje dni so izdali apel za nadaljno pomoč na vse svetovno delavstvo. Uslišmo njihov glas!

Anton Garden.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

III. IZKAZ
Chicago, Ill. Po \$5: Angela Zaitz in Neimenovana; John Sprohar \$1; skupaj \$11.00.
Waukegan, Ill. Neimenovana 37c. Onalinda, Pa. Jos. Matičič 25c. Girard, O. Klub št. 222 JSZ \$10. Gallup, N. Mex. Julia Novak 49c. Willard, Wis. Mike Krulitz 50c.
Albuquerque, Pa. George Smrekar nabral na zabavi vseh Jožetov pri Joseph Yaklichu \$5.00. Prispevali so po 25c: J. Steklarčič, A. Antončič, A. Habich, F. Simončič, B. Yeran, F. Derglin, B. Kamnikar, A. Zagar, J. Yaklich, T. Gerzel, A. Groznik, F. Strubelj, A. Yakič, J. Ogrizek, J. Sireel, A. Faturo, G. Smrekar, vsi iz Aliquippa. Iz Ambridge: M. Habič, F. Gorup; iz Imperiala: A. Pavlovič. Skupaj v tem izkazu \$27.61, prejšnji izkaz \$87.98, skupaj \$115.59.

Kadar naročate knjige, poslužite se Proletarceve knjižarne.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Shod v Clevelandu

Cleveland, O. — V sredo večer dne 6. aprila se bo vršil v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. v dvorani št. 3, novo poslojpe, ljudski shod, ki ga prireja Mladinski odsek soc. kluba št. 27 JSZ. Govorili bodo: B. Parker, tajnik soc. stranke v Clevelandu, L. Golden v angleškem in L. Zorko v slovenskem jeziku.

Mladinski odsek soc. kluba št. 27 se zaveda, da bodoče delo odvisi od njega, zato je postal bolj aktiven, da nadaljuje delo starejšega kluba, čigar delavnost pojema. Zavedajo se, da so oni pozvani nadaljevati z delom starejših. Nadalje se zaveda, da je v današnjem času, ko je brezposelnost in pomanjkanje čezdalje večje, in se fašizem čezdalje bolj dviga, potrebno širiti izobrazbo med delavsko maso ter jo organizirati, da si ohrani saj to demokracijo kot jo imamo, ob enem pa delovati za cilje socializma, v katerem ne bo zatiranja in izkoriščanja, in ne pomanjkanja, kakor je pod današnjim sistemom.

Odbor tega shoda vabi vse zavedne delavce in delavke, da se ga udeležijo v polnem številu. Vstopnina je prosta. Na svidenju na zgoraj omenjeni datum. — Odbor.

Podpora "Radničkemu Glasniku"

"Radnički Glasnik" poroča v svojih letnih računih, da je prejel v preteklem letu \$6,420.96 podpore in od podporne organizacije International Workers Order \$2,585.44, ostali dohodki pa se nanašajo na naročnine, koledar, fondne itd. Skupno so znašali \$28,074.72, stroški pa \$28,106.52. Za plačje je "Radnički Glasnik" v istem času izdal \$8,456.45, kar znači, da ima povprečno kakih 6 uslužbencev.

Ivan Delija, ki je bil leta 1923 nekaj časa uposlen pri "Radničkem Glasniku", piše v "Znanju", da je "R. G." takrat imel 9,700 naročnikov in nad pet tisoč dolarjev gotovine. Danes pod sedanjim vodstvom je v dolgu, piše Delija. Gotovine je dne 31. jan. t. l. imel blizu \$900.

Ste naročnino na "Proletarca" že obnovili?

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Austin 5700

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Kogar mika v stari kraj — z nami se na pot podaj:
Vsi — stari in mladi — rojaki, ki nameravate posetiti JUGOSLAVIJO ali obmejne kraje Italije, ste uljudno vabljeni, da se pridružite

VELIKEMU MLADINSKEMU IZLETU V STARO DOMOVINO
na parniku

AQUITANIA - - - 18. junija
Ako želite se lahko vrnete na najnovjšem parniku na svetu

S. S. QUEEN MARY
Voditelj izleta JACOB ZUPAN(CIC)
Za nadaljne informacije se obrnite na:

JACOB ZUPAN
1400 SO. LOMBARD AVENUE BERWYN, ILL.

all
CUNARD WHITE STAR
32 NO. MICHIGAN AVENUE CHICAGO, ILL.

Kako je krokar postal pevec

(Bolgarska pripovedka)

Ko se je izvalil krokar, je takoj začel vokalizirati: "Pju, pju — črva, hočem, črva..."

Njegova mati, stara vrana, je brž zletela z gnezda in kmalu prinesla črva. Tako je delala ves dan. Čez nekaj tednov se je krokar že toliko okreplil in zrastlel, da je že lahko letal. Mati se ni mogla nagledati svojega otroka, črč, takega mladca pa ni na svetu. Zato mora postati profesor.

Ali krokar ni hotel postati profesor. Ko je poslušal petje ptic, mu je posebno ugajal slavčekov glas. In sklenil je, da bo postal pevec.

Vprašal je mater: "Kaj pa imajo slavčki v svojem glu, da pojo tako lepo?" "Dar", je odgovorila mati. "Talent."

"Kaj ga jaz nimam", je vprašal nekako užaljeno krokar.

"Saj ti vendar ne boš pevec", se je začudila mati. "Te ga ti tudi ni treba. Ti boš vendar nekaj več. Profesor boš!" "Ne, mati, pevec hočem biti", je rekel krokar.

"Ne govoriči neumnosti!", se je razjezila mati, "če ne, jo dobiš po glavi!"

Od takrat krokar ni več go-

voril o tej zadevi. Ali vidno je hujašal.

"Kaj ti je?" je v skrbeh vprašala nekoč mati.

"Pevec hočem biti", je odgovoril krokar.

"Dobro", je rekla. "Ker že tako hočeš, naj bo. Samo glej, da se pozneje ne pokesaš, da nisi postal profesor!"

"Ne bom se, mati", je zatr dil sin krokar.

"Ali sinko, kako boš sploh pevec, ko nimaš glasu za to?" je vprašala mati zaskrbljeno.

"Sicer pa stopim k sovi. Ona je pametna in mi bo dala dober nasvet."

Šla je vrana k sovi in jo pro sila, naj ji svetuje, kaj storiti, da bi njen sin postal pevec, akoravno nima za petje ne daru ne glasu.

Pa je rekla sova:

"Kjer ni daru, pomaga reklama. Če tvoj sin ne zna peti in nima zato glasu, poišči glasnice, ki bodo neprestano trdili in oznanjevali da ni boljlega pevca, kakor je tvoj sin, krokar. Kavke in srake naj na primer lete po vsem gozdu in razkričijo to resnico, jaz bom pa to napisala v našem časopisu "Gozdnem Obzorniku"."

In tako se je zgodilo.

Čez nekoliko dni je ves gozd

CANKARJEVO LETO

(Sledeči članek o Cankarju ponastiskujemo iz Vzemne Slobode. V njemu je precej stavek — večinoma predelanih, iz uvodnika prve številke ameriškega Cankarjevega Glasnika. Prihajemo ga, ker se šteje Cankarjevo društvo. Njene knjige razpečava v Ameriki Proletarčeva knjigarstva. Stanje 4 knjige \$1,25.)

Odkar je Ivan Cankar mrtve, živi njegovo delo bolj kakor v časih, ko je hodil med nami. Ko je še živel, ga ni poplavljal priznanje; kritika je bila le večih pravična, a pogostoma pristranska, nevoščljiva, da celo sovražna. S svojo "Erotiko" je moral na grmado. Sedaj se širi njegova slava po domovini in tujini. Vsi ga priznavajo, a premožnejši hočejo še po smrti zatajiti pravega Cankarja.

Ivan Cankar v slovenski prestolici še nima kamenitega spomenika, kajti tisti, ki postavljajo pri nas spomenike, jih postavljajo iz kaj čudnih in raznovrstnih nagibov. Če bi ti ljudje kdaj postavili tudi njemu spomenik, bi Cankar dejal, da rodoljubi ne postavljajo monumentov zaradi slavjenca, temveč zaradi sebe.

Naše socialistično delavstvo je pred desetimi leti postavilo Ivanu Cankarju skromen spomenik z ustanovitvijo književnega društva, ki se imenuje po njem **Cankarjeva družba**. To društvo smo ustanovili ne iz strahu, da bi njegov spomin obledel med našim ljudstvom, temveč predvsem iz ljubezni, iz zadoščenja je hlapec Jernej dal svoji knjižni založbi ime svojega pisatelja in buditelja. Kar je Cankar mogel povedati, je vse povedano in povedano tako, kakor je mogel le on povedati. Cankar je s persom in z živo besedo delal za slovensko ljudstvo in za tisto sveto pravico, ki je samo ena, in vedno je stal na bojišču, ko je šlo za to, da se človek postavi na eno stran in pokaže svojo barvo. V duhu Ivana Cankarja naj Cankarjeva družba budi in dviga v naših ljudeh tisto vedno hrepenenje po nečem, kar je boljše in plemenitejše, lepše in svetlejšo od grdobij in bridkosti — vsakdanjega življenja med ropajočimi stroji, v globokih jamah, v zakajenih kolubah in slabo dišečih krčmah, v prevročih in pretesnih kuhinjah... Prevelika beda, prekruha sužnost lahko navalita tako grmado na to hrepenenje, da se ne zgame in se zdi, kakor da ga ni. Pa odmakni skale le nekoliko, da bodo pljuča mogla dihati, pa se zazro oči v one skrivnostne daljave, od koder pričakuje duša odgovore na neizrečena vprašanja, izpolnitev hrepenenja, in lepoto. Niso le estetki, ki vprašujejo: "Kaj je to naše življenje?" Tudi priprosti tlačani se večših ozre po svetu in si zaželi, da bi mu ga kdo razložil, da bi mu razkril njegove skrivnosti, rešil njegove uganke...

Kdor ne verjame, da ne gre delavcem le za želodec in gmo tne potrebe, dasi je proletarčev želodec prav tako siten in neizprosno kakor cesarjev in milijonarjev, naj se ozre po krajih, kjer žive tpinini in prepačena, koliko ur, ki bi dobrodošle njihovemu počitku, žrtvujejo delavci ne le svojim v ožjem smislu delavskim organizacijam, ampak tudi poučnim predavanjem, pevskim in dramatičnim vajah, knjigam, kulturnim prireditvam. Če je v človeku sploh kaj, kar stremi v višave, je ta sila v delavstvu prav tako kakor v vsem plemenu, in pogostoma še bolj, ker so zanj težave večje," kakor je zapisal Etbjn Kristan.

Cankarjeva družba že devet let pošilja knjige med slovenske delavce doma, na Korškem, v Franciji, Ameriki, Braziliji, Argentini. Dala je kar je bilo v njeni moči.

Obzornik". Samo slavčki so od strahu skrilili svoje glave pod peruti, da bi ne slišali; ali kdo se zmenil zanje! Kuščarji in podlasice so bile zadovoljne. Spletle so venec iz gozdnih rož in ga izročile veverici, da ga izroči slavčemu pevцу. Veberica je splezala na drevo in vrgla krokarju-pevcu venec okrog vratu. Tako počaščen je krokar pel:

"Kra... kra... kraaa...! kraa, kraa, kraaa!"

In tako "poje" še danes! ("Svoboda.")

1938. leto, ki je dvajseto leto po Cankarjevi smrti, je deseto leto dela Cankarjeve družbe za resnično prosveto našega ljudstva. Njeno delo podpirajo zaupniki naše kulturne zveze "Vzajemnost", zaupniki naših strokovnih in združnih organizacij, pa tudi redki intelektualci, ki so spoznali potrebo in ki čitajo pogum, da je treba za najvišjo človečansko idejo — socializem tudi delati, ne samo o njem filozofirati.

1938. leto je za nas Cankarjevo leto in v tem letu glejmo, da razširimo knjige Cankarjeve družbe med vse svoje znance, med vse ljudi, ki bi tudi radi brali njene knjige, pa za nje še niti ne vedo, ker je naše delavsko časopisje preskromno, da bi povsod oznanilo ljudem naše kulturno prizadevanje in delo, kritiki meščanskih časopisov pa to delo dosledno zamočujejo, ker vidijo v njem konkurenco njihovim založbam in tiskovnim koncertom.

Ivan Cankar je naš in mi smo njegovi. Ni slučaj, da je prav naše delavstvo ustanovilo družbo s Cankarjevim imenom, da prav naša društva prirejajo največ predavanj o njem, da se prav v delavskih knjižnicah prebere največ njegovih del. Drugi se mu klanjajo kakor v strahu, da ne bi prišel spet na svet. Med nami pa Ivan Cankar res živi. Naj učenii pismonki še tako zatajujejo njegovega "Hlapca Jerneja" in pokopavajo njegov socializem, socialistično delavstvo čuti, da je Cankar njegov. To čuti slovenski delavec doma in v tujini. Slovenski delavci v Ameriki so tudi dali svoji najlepši reviji ime "Cankarjev Glasnik", ki ga urejuje še živeči Cankarjev prijatelj in tovariš Etbjn Kristan, čigar ime se je nekoč omenjalo v zvezi s Cankarjevim imenom.

Tako je ob državno-zbornskih volitvah 1907. leta pokojni Abditus zapisal v "Naših Zapisnikih" besede, ki še danes veljajo za vse tiste pismarje, ki hočejo utajiti Cankarja-socialista:

"Med slovenskimi kandidati za državni zbor sta se pojavili dve literarni imeni: Ivan Cankar in Etbjn Kristan. Oba seveda kot socialisti... In slovenski svet je molčal o tem nenavadnem dogodku; ne zaradi tega, ker pojav ni bil vsakdanji, ne; zaradi tega, ker si nihče ni znal razlagati nenavadnega, samozavestnega in sigurnega nastopa reprezentantov slovenske inteligence

Individualist Cankar — socialist?

Na ustnicah tistih temnih senc iz vrst inteligence, ki so premagali sami sebe, svojo individualnost in postali tako prazni lonci, na ustnicah tistih brezsrčnih senc, ki povisujejo Kristusa zato, da ostane ponižan, je zaigral prezirljiv nasmehek. Drugi del tako zване "inteligence" pa je, zabarikadiran s svojo vsakdanjo dolgotrajnostjo, napravil za svojimi gostilniškimi mizami obraz čudečega se bebca. Ta del ni zinil ničesar ne prej ne poslej...

Cankarja poznamo kot pisatelja... Če ni bilo njegovo dolgoletno pisateljstvo samo lov za honorarji, je moral iti dalje, do konca; moral je gledati in videti dalje, kakor pa masa tiste navidezne inteligence, ki se lovi zgolj za vsakdanjimi posli. Človek, ki se je rodil "na Klancu" med bednimi kočarji in rokodelci, se je vrnil med nje, pa ne zato, da se poniža, temveč zato, da prižge v temnih dolinah luč poguma in samozavesti!

In ta luč sveti med nami vedno svetleje. —

"Vzajemna Svoboda."

Popularnost Matije Gubca

Na gimnaziji v Nišu so dobili dijak vprašanje: "Katera oseba iz jugoslovanske zgodovine je vam najdražja?" Največ glasov je dobil Matija Gubec, vodja hrvatskih in slovenskih kmečkih upornikov.

Japonska zračna flota

Koncem prošlega leta je imela Japonska 3.500 trgovskih in vojniških aeroplanov in 13 tisoč pilotov, izmed katerih jih je pripadalo 9.820 vojni floti.

Ogrska ima veliko "angelčkov"

Na Ogrskem umrje 28 odstotkov otrok pred petnajstim letom starosti. Dasi je porodna kontrola prepovedana, rojstva kljub temu nazadujejo. Vzrok je večanje bede.

Napaka s krščanstvom je, da ni prav nič krščansko.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski kolektor brošure in knjige, naj piše upravitelju, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

- CALIFORNIA.**
Fontana: Anton Blasich.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.
- ILLINOIS.**
Chicago: Frank Zajc, Charles Pogorelec, Anton Andres, Justin Zajc in Frank Bizjak.
La Salle: Frank Martinjak, Frank Karun in John Strell.
Oglesby: Anton Udovich.
Springfield: Joseph Ovca, John Goršek in Anton Per.
Waukegan: Fr. Hiersch.
Waukegan in North Chicago: Martin Judnich.
- INDIANA.**
Clinton: Ignac Spental.
Indianapolis: Anton Ivančič.
- KANSAS.**
Arma: Anton Sular.
West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN.**
Detroit: John Zornik in Joseph Koršič.
- MINNESOTA.**
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klub.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.
- MONTANA.**
Butte: Frank Jenker.
East Helena: Joseph Mihelich.
Klein: Peter Yellar in John Janec.
Red Lodge: K. Erzožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Andrew Sprogar.
- NEW YORK.**
Gowanda: John Matekovich.
Little Falls: Fr. Petaus.
- NEW MEXICO.**
Sugarite: Anton Orožen.
- OHIO.**
Akron in Kenmore: Leo Bregar.
Blaine: John Vitex.
Bridgeport: Joseph Snoy.
Garrettsville: John Jankovih in Mike Kopolah.
Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovih, John Bozich in Jennie Dagnarin.
Girard: John Kosin in John Bogatay.
Glencoe: Albina Kravanja.
Lisbon: J. Bergant.
Powhatan Point: John Kralj.
Pinsy Fork: Nace Zlemberger.
Newburgh: Jos. Lever.
Niles: John Plaster.
Warren: Joe Jez.
- OREGON.**
Oregon City: Frank Strvasnik.
- PENNSYLVANIA.**
Aliquippa: Geo. Smrekar, Bartelj Yarrant.
Broughton: Jerry Jansha.
Crafton: Jacob Tomoc.
Canonsburg-Strabane: Marko Tekave, John Terčelj in Jacob Pavčič.
Cuddy: John Jenko.
Export: Jos. Britz.
Forest City: Frank Ratale in Anthony Drasler, Jr.
Point Marion: Tony Zupančič.
Hermintie: Anton Zornik.
Imperial: Frank Auguitin.
Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, John Rak, Ilija Bubalo in Jerry Gorenc.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Library: Nick Trifler.
Meadowlands: Martin Baitz.
Park Hill-Coneamough: Frank Podboy.

FALCON CORNER

Editor: Mitzi Owen

Life of Victor L. Berger
Victor L. Berger was born in 1860 in Nieder Rebbuch, Austria-Hungary.

After coming to America he worked in various trades until he became the editor of a Socialist newspaper. He was the first Socialist elected to Congress. This was in 1911-1913. He ran for Senator in 1918 but was defeated.

He was arrested when caught attempting to interfere with the operation of the Selective Draft Law in 1918.

Berger was a remarkable man and a great Socialist leader.

R-1 Falcon Social
The Red Falcon Social held March 27 at the Slovene Labor Center was a big success. An entertaining program was presented by the Falcons especially the Slovene sketch.

After the program dance music was presented by Mr. John Pluth, the father of Angeline and Josephine Pluth, two of our most active members.

The Falcon treasury has been greatly increased since the program. Plans have been made as to what we will make of our treasury. Above all the Falcons are contributing \$3 for the aid of Spanish Democracy.

The Falcons wish to express their gratitude to the committee which helped us prepare our luncheon.

Many thanks to them!

At the Red Falcon social of March 27, at 4 P. M. a short program was presented showing the talent of our members.

Elsie Kreck and Angeline Pluth presented a short Slovene sketch which was very entertaining.

The Falcon chorus sang three songs, the Marsellaise, Scarlet Banner, and Dubinska. LeRoy Laflamme sang the solo part in the "Scarlet Banner."

Our three little six year old blonds, Myra Beniger, Sylvia Troyar, and Josephine Zabukovec displayed their voices in the song "In Child's Dressland."

Our youngest member, Jackie Kopsch, sang "Twinkle, Twinkle, Little Star."

Three songs were rendered on the accordion by Josephine Pluth.

The social was a great success and everyone had a grand time.

Conrad Ladstatter.

Državni monopol v Jugoslaviji

Jugoslavija je imela lani 1 milijardo 341 milijonov dinarjev dohodkov na tobačnem monopolu. Na monopolu soli je napravila 378 milijonov dinarjev čistega prebitka, od petroleja 134 milijonov, in od vžgalice 73 milijonov dinarjev.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih društev:

APRIL

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 10. aprila koncert "Save" in prireditev v korist lojalistov v Španiji.

BRIDGEPORT, O. — Prvomajska prireditev kluba it. 11 JSZ v soboto 30. aprila v društveni dvorani na Boydsville.

MAJ

STRABANE, PA. — Prvomajska slavnost kluba it. 113 JSZ v nedeljo 1. maja.

MILWAUKEE, WIS. — Konferenca klubov JSZ in društve Prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani.

MILWAUKEE, WIS. — Majske slavje klubov it. 37 in 180 JSZ v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani.

DETROIT, MICH. — Prvomajska proslava klubov 114 in 115 JSZ v nedeljo 1. maja v Slov. del. domu na Livernois Ave. Varijetni program.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist "Proletarca" v nedeljo 12. junija pri Keglu v Willow Springsu.

NEWBURGH, O. — Piknik kluba it. 28 JSZ v nedeljo 5. junija pri Joseph Zornu, Bradley Rd., Brooklyn.

CLEVELAND, O. — Piknik kluba it. 27 JSZ, in soc. "Zarje" v nedeljo 19. junija na Pistarjevi fermi.

OKTOBER

CHICAGO, O. — Koncert "Save" v nedeljo 23. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER

CLEVELAND, O. — Koncert soc. "Zarje" na Zahvalni dan 24. nov. v auditoriju SND.

CHICAGO, O. — Dramska predstava kluba it. 1 v nedeljo 27. novembra v dvorani SNPJ.

1939.

CHICAGO, ILL. — V soboto 31. decembra Silvestrova zabava kluba it. 1 v dvorani SNPJ.

CHICAGO, O. — Dramska predstava kluba it. 1 JSZ v nedeljo 26. februarja v dvorani SNPJ.

CHICAGO, O. — Koncert "Save" v nedeljo 23. aprila v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov in kulturne odseke klubov ter tajnike konferenc prosimo, da nam sporoče vse svoje prireditve za vrstitev v to kolono in da nam pošljejo popravke, ako so podatki o priredbah napako zabeleženi.)

ALI SO "ČISTKE" V RUSIJI RES ČIŠČENJA? ALI PA MORDA LE PREGANJANJE OPOZICIJE?

V prihodnjem "Majskem Glasu" bo več ilustriranih člankov, ki bodo razmotrivali o vprašanja, označeno v gornjem naslovu, z obeh stališč, to je, s Stalinovega in s stališča njegovih kritikov. Med njimi bo satira, ki jo je napisal Oswald Garrison Villard, sotrudnik revije "Nation", ki je bil vsa leta na braniku sovjetske Unije in je še zmerom njen branitelj. Razočarale pa so ga "čistke".

Masne obravnave in smrtno obtožbe proti ljudem, ki so izvršili boljševoško revolucijo in jo potem vodili od deset do petnajst let, dokler niso bili pometani v ječo in obsodeni v smrt — mnogi so bili ustreljeni brez obravnave — pa je na obetano svetlo demokratično vrglo čudno luč. Možno je, da so bili obsodenci nespodobni za naloge v novih razmerah — kajti bili so poklicni revolucionarji. Možno, zelo možno je, da jih je sedanjí režim enostavno zavrgel, ker so mu postali v napotje. "čistke" v tako velikem obsegu, kot se vrše v Rusiji, v zgodovini

ALEKSIJ RIKOV, po Leninovi smrti deset let predsednik sovjetske vlade. V zadnji obravnavi je bil obsodjen v smrt in ustreljen.

vini nimajo primere. Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve je vsled njih — dasi jih ni on zakrivil, v mednarodnem svetu ob svoj pridobljeni ugled. Država, ki obsoja cela krdelta svojih najodgovornejših ljudi v smrt zaradi izdajstev, špijonaže in sabotaže, je presojana z nezaupanjem tudi med ljudmi, ki slepo verujejo vanjo.

Med onimi, ki so bili usmrčeni po obravnavi meseca marca t. l. je tudi Aleksij Rikov (Rykov). Po Leninovi smrti je bil deset let predsednik sveta ljudskih komisarjev. Vse komunistično časopisje po svetu ga je slavilo za Leninovega naslednika. On in drugi v smrt obsodeni boljševoški so bili revolucionarji že v času carizma. Vsi so bili Leninovi intimni znanci in zaupni sodelavci. Leninova vdova Nadežna Krupskaja je vse dobro poznala, se udeleževala pred revolucijo njihovih tajnih sestankov in jim pomagala kovati revolucionarne načrte za osvoboditev Rusije pod boljševoško vlado. Poročajo, da ji sedanjí eksekucije niso všeč, ker padajo pod njimi sodrugi iz njenih in Leninovih mladih let. Trdijo celo, da ako ne bi bila ona žena pokojnega Lenina, bi čistke tudi njo zadele. Kaj pravzaprav se dogaja v Rusiji in kam to vodi? Ali je Stalin v pravem? Ali je Rusija na znotraj trdna? Kakšna je njena demokracija in v čem je zapodena? Čemu ni napravam Japonski, Poljski in Nemčiji bolj odločna? Ali se vojne boji zaradi notranjih homatij, ali pa se vojni ogiba, ker ji je resnično za mir, magari za vsako ceno, dokler nihče neje ne napade?

Rusija je še vedno upanje mednarodnega delavskega gribanja — še zmerom nada, da je v nji moč, katera je dovolj krepka strmeljaviti v resnem konfliktu fašizem in ustvariti pogoje za resnično mirne odnose med deželami ter prav tako pogoje za zdrav gospodarski razvoj na temelju sodelovanja.

Drugi smatrajo, da je Stalinov režim bolj tiranski kakor je Hitlerjev ali Mussolinijev, kajti pod njim niti brat bratu ne priznana.

"Majski Glas" bo predočil čitateljem situacijo v sovjetski Uniji kakršna je z obeh strani in jo komentiral nepristransko s socialističnega stališča.

Naša prihodnja prireditev bo dne 10. aprila

Chicago, Ill. — V nedeljo 10. aprila bo v dvorani SNPJ koncert "Save", ki bo zaeno tudi prireditev v korist lojalistov v Španiji. Prvi del sporeda bodo tvorile koncertne točke, drugi del pa se bo nanašal na borbo španskih lojalistov proti fašizmu. Več o sporedu in pripravah za to prireditev bo v prihodnjih številkah. — P. O.

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila
Cene zmerne. Postrežba točna.

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina postrežba — Cene zmerne — Delp jamčeno
Telefoni: CANAL 7172-7173
1727-1731 W. 21st Street
CHICAGO, ILL.

The Return to Barbarism

The twentieth century, proud of its civilization and of its technical progress, is increasingly showing itself to be an era of barbarism exceeding even that of past centuries. It is the dictators who have earned it this ignomy.

There is the barbarism of the persecution and the Hitlerite crimes against an entire people deprived of its legitimate rights.

There is the barbarism of the anti-Semitic exceptional laws in Germany, Poland and Rumania.

There is the barbarism of Italy's and Germany's warlike intervention against a Spanish Republic defending its liberty.

There is the barbarism of Japan's undeclared war against China.

There is the barbarism of Franco's bombing of open towns, hospitals and an entire defenseless civilian population.

Are the peoples of the countries in which the meaning of democracy, liberty and respect for human personality is still understood going to go on much longer allowing these crimes against the flesh and the spirit to be committed with impunity?

Only until the workers realize that the only way to stop the Fascist dictators and their infamous dealings is through organizing and educating the working masses. As long as the workers stand divided against themselves, weakened by internal strife, Fascism has a change to walk in without meeting any opposition.

Mass Meeting Called To Protest Against War

"We Want No Part of War!" Cleveland Socialist Youth Declares

CLEVELAND, O.—Today, just as twenty-four years ago, the world is on the verge of a new world war. Nations everywhere are armed to the teeth, and the amount of money being spent for war preparation far exceeds the amount spent prior to the last war. Millions more are under arms. Billions are being spent for increased armies, navies, air forces; new weapons of slaughter and butchery have been invented, which, when brought into full use, will make the last war look like child's play.

And whom will this affect mostly? YOUTH!

It is we, young men and women, who will have to carry the burden of the struggle, who will have to suffer the tortures of poison gas and machine-gun fire, the horror of blood and muck, and the untold misery which always accompanies war. We young people, who have nothing to do with the declaration of war, will be the cannon-fodder for those made wars, for those who make wars and sit back comfortably at home while we give up our lives for their cause.

Today events are taking place in Europe and Asia which threaten to serve as the spark that will start off the new world war. At the time we write this, the newspapers declare with screaming headlines that German troops are crossing the Austrian border.

Who can forget that in 1914 the German troops crossed the border of Serbia, and that within forty-eight hours most of the world had been drawn into the hell of a war!

We do not wish to be butchered or to butcher other young people with whom we have no quarrel, so we must take action—prompt action—in order to prevent war.

One of the most effective weapons at our disposal is that of mass meetings of men and women who will pledge themselves to carry on an unrelenting fight against war. As a result, a meeting is being called for Wednesday, April 6, at 8:00 P. M., in the S.N.D., new building, Room No. 2.

The speakers will be as follows: Louis Zorko, Socialist and Business Manager of "Cankarjev Glasnik"; James E. Walsh, Liberal, President of Patrick Henry Community Center, and Ben Parker, active member of the Socialist Party.

There will be no admission charge and everybody is welcome. Let us make this meeting a huge demonstration of the fact that YOUTH wants no part of war and will fight war to the last ditch.

The affair is being sponsored by the Sub-branch 27, J.S.P. Arrangements Committee.

A VIEW OF FRANCO

Journalist Takes Issue with Calling Rebel Leader "The Man of Men"

(The following article written by John T. Whitaker, Chicago Daily News correspondent in Vienna, is taken from the March 22 issue of The Chicago Daily News and reprinted here for the light it sheds on the mad Fascist dog, Franco, as an editor and a journalist see and know him.—The Editor.)

As a journalist who has seen something of Franco's Spain I feel that I must enter a demurrer against the North American Newspaper Alliance dispatch which was printed in The Daily News Feb. 15 under the signature of Ellery Sedgwick, editor of the Atlantic Monthly.

Praising his acumen, Dr. Sedgwick tells us that "Gen. Franco is the man of men for Spain." Does he mean the military commander? If so how does he explain the blunder of turning aside from Madrid to Toledo and later of delaying the attack on Madrid and forfeiting a prize which was then easy. How does he explain the meretricious campaigns in the north and in the south when the military situation called for a bold blow at Valencia?

Does he mean the statesman? If so how does he explain the invasion of the Basque provinces which destroyed all chance of coming to terms with the Basque and Catalonian autonomists?

Does he mean the patriot? If so how does he defend the man who has got half the streets of Spain ringing to the boots of the Italian, the German and the Moor?

No, Dr. Sedgwick rests his case for the man who voluntarily swore fidelity to the republic, the better to betray it, upon one quality—Gen. Franco's "quiet, self-contained assurance which convinces every group in turn that he is of their mind."

Thus monarchists, great land owners, rich manufacturers and progressives lie down like lambs at the

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Where! Oh Where! Ye Scribes!

A constant source of perplexity is the feeble response we receive to our requests for news articles and reports on the activities of our comrades throughout the country.

It is discouraging to us all and to your scribe in particular. Most important, it is an unhealthy situation facing the future welfare of our Federation.

Most certainly, there is no lack of subjects to write about and no lack of hot flashing news to report on, but nevertheless, our comrades remain indifferent, not interested and certainly not responsive.

Youth is taking a terrible rap. There is no denying it. Denied the opportunity to work, to getting an education, and even the very essential right of eating regularly, youth and the mind of youth is being gradually undermined, degraded and degenerated. All the dreams of youth including the opportunity for each to make the best of his or her creative ability is being denied them. With this, a "what-in-hell's-the-use" attitude is developing and is destined to go a long way in degenerating the present generation of youth the "superfluous" generation, it seems.

It's very natural for a person to lose interest when things are not going right, to fall short of performing to the best of his abilities when conditions are against him. For just such reasons, we believe, our comrades fail to take up the pen.

Song Festival

The annual song festival sponsored by Chicago's Slovene Singing Groups takes place this Spring in La Salle, Illinois. Last year Waukegan was the scene of this festival with five singing groups participating.

As in the past, "Sava" will charter a bus for this occasion and you people who are not members of "Sava" but desire to make the trip will have the opportunity and are welcome.

"Sava's" Spring Concert and Spanish Loyalist Benefit

April 10th, folks, is just around the corner. Are you making any attempt to sell your tickets for this affair? An extraordinarily good program is being prepared. Advertise it to your friends.

With the best of the German and Italian war machines lined up against them, the Loyalists, hampered by the farcial Non-Intervention Pact, find their present position seriously threatened. New shipments of German and Italian planes, machine-guns, military supplies and troops are making their appearance in Spain daily.

The best technical staffs of both the German and Italian armies are in operation on Spain's battlefields today as are the best, the most modern, or putting it in other words the most deadly machine guns, can non and bombers.

To fight off this renewed attack the Loyalists need help immediately. They can't fight off a well-equipped invading army with their present equipment. The thousands of women, children and aged non-combatants crowded into cities already suffering from a shortage of food must not be allowed to starve. The heroic Spanish army needs the assistance of all liberty loving people throughout the world. The choice is between lending a hand to the Loyalists or watching the Fascist horde complete their job of ravaging the Spanish Republic.

told me, how little they care for a "generalissimo" who machine guns his prisoners and sends the Moors into the hospitals with hand grenades.

I can only believe that the things which shock even the Italians and Germans are unknown to Dr. Sedgwick. No more sentimental or misleading report of conditions on either side of Spain has yet appeared than his apology for Franco. It might be acceptable if Dr. Sedgwick were making propaganda—which I am sure he is not—but it misses the mark as objective journalism.

Paris.

SPRING CONCERT

for LOYALIST SPAIN

sponsored by "Sava" and Branch No. 1

SUNDAY, April 10, 3. P. M. SNPJ Hall, 2657 S. Lawndale Ave.

Advance Admission 40c. DANCING IN BOTH HALLS

Come and bring your friends along. This is your opportunity to help the Loyalists fight off Fascism in Spain.

The concert on April 10th is being sponsored mainly to raise money for the Spanish Loyalists. We are appealing for your whole-hearted support for this most noble cause. Its a critical moment for the Loyalists so don't fail them.

Branch Meeting

After duly transacting all routine business in connection with our Branch at its meeting last Friday, we devoted the remainder of the evening to a discussion on Spain led by Josko Oven. Josko dealt mainly with the historical background of Spain with which one must be acquainted in order to understand the Spanish people, the Spanish War, and the situation in Spain at the present time.

Quite a few others pitched in to make it a lively and instructive discussion.

Leave It to the Falcons

Speaking of "putting across" a dance, social or bunco, we see it done very nicely and successfully here at the Slovene Labor Center at regular intervals but when it comes to something "different," well, leave it to the Falcons.

There party at the Center last Sunday was a wow. A lot of excitement and fun with everybody in a happy mood. Their group and individual exhibits of art work arrested the attention of even the least artistically inclined. Their program was "tops."

The good news is this—there are a number of budding artists among the Falcons from whom we are sure to hear in the future. Possibly they will be up in the limelight some day, just be patient and you shall see.

Upon entering the hall, a Falcon member was at your side immediately and in the spirit of Spring, brightened up your dress and your disposition by pinning a beautiful carnation on your lapel.

The weather was perfect, every one stayed throughout the afternoon and evening, the old as well as the young folks were to be seen everywhere, in the hall out on the ballina courts which were kept busy all afternoon and, all in all, everyone had a swell time.

May 1st

May 1st is the date of the JSF Conference in Milwaukee, Wisconsin. At that time, also, the Dramatic Group of Branch No. 1 will present the play, "Jacob Ruda," by Ivan Cankar.

New Ballina Court at the Slovene Labor Center

Followers of this very popular sport here at the Slovene Labor Center will be pleased to learn that a new court will be built this summer. That makes three courts in all and should relieve the situation we had here last summer when there were generally more players on the grounds than the courts could accommodate.

THAT LICKED LOOK

The public accepts a man at his own face value. No one can succeed who has that "licked look" about him. The man who can't sell himself to himself has little chance of making much of a market for himself in heavy traffic, such as the world knows today. Be on your toes; look slick and fit for the fray. Snap out of that feeling of inferiority. The licked look is a habit; shun it as you would the plague.

—Weinberger.

CHICAGO MOBILIZES FORCES FOR ACTION

Chicago, Ill.—The Chicago Keep America Out of War Committee, organized a short time ago after hearing a report of national anti-war activities and plans by Norman Thomas, is making elaborate preparations for a huge mass meeting which is to be held in the Auditorium Theater, 431 South Wabash Ave., Sunday, April 24.

Senator Robert M. LaFollette, Norman Thomas, and Miss Muriel Lester of London, England, have agreed to speak. Clinton Golden, regional director of the Steel Workers Organizing Committee, is among others who have been invited to share the platform on this occasion.

This mass meeting should attract the attention of not only Party members, but everyone, because the war issue concerns us all.

LABOR PARTY MASS MEETING

All out for the Labor Party Mass Meeting, April 4th at the Steuben Club, Randolph and Wells Streets, 8. P. M.

Speakers: Daniel Hoan, Mayor of Milwaukee, Wisconsin; Max Zaritsky, International President, Hat, Cap and Millinery Union, A. F. of L.; Homer Martin, International President, U. A. W. of A., CIO; Morris Bialis, Chicago Manager Int'l Ladies Garment Workers, CIO.

Hear these nationally known Labor leaders on issues vital to the Labor Party and the whole Labor movement in the coming election.

Auspices: Illinois Labor Party and Labor Party of Chicago and Cook County.

JAP LUST IN NANKING

One item in the news regarding Japan's raid on China is encouraging. It is reported that the unofficial boycott of Japanese goods in this country is so effective that it has not only surprised the Japanese authorities but has also made it more difficult for Japan to finance the war.

This is reported as many details of the massacres, sacking and rape by the Japs in Nanking become known. The story is sickening. The brutal massacres are horrifying enough, but when young Chinese girls are ravished, many infected with venereal diseases, and girls welcome abortion to avoid Japanese parentage of their babies, we have some faint idea of the inferno that is Nanking. — (The New Leader.)

DON'T BUY JAPANESE MADE GOODS

Every pair of silk stockings you buy provides Japan with 4 rounds of deadly machine-gun bullets.

When you bought Japanese-made goods, not knowing the facts, you were an innocent partner in Japanese aggression. Japanese militarists are literally tearing whole provinces of China to pieces; men, women and children are being killed by the thousands.

The Chinese people, whose only crime has been to defend their homes from the vicious attacks of Japanese war lords, look to you in America for support. You CAN halt Japanese aggression. Japanese export is the fuel for her war machine. Stop buying Japanese goods and you will help to halt the most horrible crime of modern time. Now—will you, knowingly share in the crime of invading China?

"GREATEST SHOW ON EARTH!" BRITISH REARMAMENT PROGRAM

Crazy As A Bed-Bug

BY LOUIS JARTZ

Algebra is back again. It, seems that he's been around the WPA projects with the lower 60 bucks-a-month classes. One of the stories he's told me is about a rich woman's estate which is being repaired by the grace of Uncle Sam and his shoveling fellahs.

On one occasion the rich women came with her dogs to view the works. The WPA workers buzzed, "She's got a lot of dough, guy." "She's got fine dogs, guy." "She's got a nice horse, guy." "Her dogs eat better than you, guy."

I like my doggies better,
So she says—so she says;
Than all this silly, rude humanity
Working on my place.
So she says—so she says;
While the project men make
Lewd remarks about her doggie craze.

I feed my doggies the best o' meat,
Society columns blaze;
While low-down trash can feed on hash,
So she says—so she says;
While the project men make
Lewd remarks about her doggie craze.

It's not the cleanest way to talk,
A person may reflect;
But these men have wives and kids,
What better can one expect;
When doggies eat the best o' meats,
And their kiddies get neglect.
I love my doggies better than kids,
So she says—so she says;
While the project men make
Lewd remarks about her doggie craze.

Just as I began to write these lines, a large airplane with motors humming loud sped by over head. The thought occurred what would happen if a hundred of such airplanes in formation swooped down on us here in Chicago and began throwing bombs at the houses and the pedestrians and opened up their machine-gun fire. We can't possibly visualize what would happen in such a case. People would scatter here and there looking for shelter, those hurt would moan and yell and the blood of the dead would stream along the walks and streets. The windows in the homes would be shattered, fires would set in and destroy our belongings and even the buildings would be wrecked beyond repair. That is exactly what is happening in Barcelona, Madrid and a number of other Spanish towns where Hitler and Mussolini are steadily pushing back the progressive forces and annihilating the population. The invasion of Spain by the two Fascist dictators is a much more grave threat to Democracy and Democratic institutions and to peace than the people of the world believe. These two daring maniacs are pouring forth thousands of men and hundreds of airplanes to subdue the loyal Spaniards. The only help thus far, amounting to anything, has been the assistance of Russia. Democratic France, itself perhaps on the brink of Fascism, found itself powerless to act and assist the Loyal Spaniards. Though it is easy for us to say France should have intervened as soon as the Fascist dictators began to invade Spain because then she would still have had a chance to stop them. She really should have acted then, now it is too late and impossible under the best hopes.

The Loyal Spaniards, because of their inferior fighting equipment, are being subdued. As a result, France will have nothing at its rear door a Fascist administration which will work in harmony with Hitler and Mussolini to cajole and brow beat the Franchmen and unite them against what little liberty and freedom remains in France. We are saddened by the daily reports of the rout of the Loyalist army. Superior fighting equipment and no doubt superior strength has resulted in pushing them back. We still hope against hope that something might happen which would turn the tide and give victory to the Spanish Democracy.

A friend of mine has given me a letter which he has received from Germany. This letter is from a young fellow who is in Hitler's Aviation Corps. It is short which denotes that they are not permitted to write very much to the outside world. Between the lines we can read that they are not permitted to tell the truth for fear that the censor might catch up with them. The letter is dated the first week of March and says, among other things, that the young fellow was employed in another country, presumably Spain. We can suspect that he was one of those who had to throw bombs at the poor inhabitants of Spain.

Whether the Loyalists win or lose, the Spanish people and the Spanish Labor movement in particular will need a lot of financial support. And whether the Civil War is over by April 10th or not, we still urge that our many good friends participate in the program on Sunday, April 10th, at the SNPJ Hall, a good deal of the proceeds of which are destined for the Spanish workers.

We are glad to learn that young members of Branch No. 27 are holding an Anti-war Mass Meeting on April 6th. This is their first attempt at such a meeting and we wish them every success. The young folks of Cleveland and surrounding towns are urged to participate in the meeting and learn more about this horrid octopus "war" which is the curse of mankind. Good speakers have been secured and much will be explained as to the why and wherefores of war and the reasons we will be dragged into any large war. The meeting is booked for Wednesday, April 6th, in Room 2 of the St. Clair Dom. We want to emphasize the need of a good attendance.

"The governments of Germany and Italy are the result, not of law and order and the deliberate choice of the people, but of organized violence, civil strife, tyranny and assassination." — Herbert Morrison, British labor leader.

A wise man may chance his mind—a fool never can.

FALCON CORNER ON PAGE 5.